

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
polletno 210 Din
celoletno 420 Din
za inozemstvo
mesečno 140 Din

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1. stoje, peti-vrsta
maloglasni po 150
in 20, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-30, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
g. Pri večjem g.
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondelka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, neuradnih
pism se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2050, upravnštva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celovni
račun: Ljubljana šte. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Največja nevarnost za Evropo

Zadnje slike iz Rima nam kažejo fašistijske mladce, uvrščene v četo, kako pozdravljajo svojega vojvodo na najnovejši način: z bodalom v dvignjeni desnici. V tem duhu se pripravljajo rimski pretorijanci za naloge, ki baje čakajo Italijo v bližnji bodočnosti. Italijanska mladež se ne vadi, kakor je izjavil sam g. Mussolini 7. decembra v svojem pogrebem govoru staremu demokratičnemu parlamentu, v valnih plesih in idiličnem rajanju, ampak v vojaških nastopih s karabinkami in noži v rokah, mladenke pa v lokostrelstvu kakor v stari Sparti. Ves ostali kulturni svet se sicer z vsemi naporji svojih sil trudi, kako človeštvu ohraniti mir, nešteto izbruhov državnih in narodnih sporov v krvav požar je bilo že potlačeno, prizadevanja za čim dolgotrajnejšim mirovnim stanjem so odkritosrčna in segajo globoko, toda fašizmu to ne konvenira. V neprenehajočem oboroževanju veseli vidi vzrok, da se sme iz vseh mirovnih stremiljenj norčevati, češ da so v svoji plemenitosti že več kot »transcendentalni«, zamočuje pa seveda, da je ravno fašizem s svojo izjavljajočo in brutalno politiko, ki podpira vse reakcionarne sile v Evropi, veliko kriv, da je mirovna politika držav skaljena po medsebojnem nezaupanju, strahu in rečunanjem z maščevalnimi strastmi na eni in zavajevalnimi nagoni na drugi strani. Ves fašizem je eno samo poveljevanje in namerno negovanje teh instinktov.

Ta usodepolna vladavina živi samo v sanjah sijajnejše in večje Italije na suhem in na morju. Italija fašizmu še ni zadosti velika, da bi je brez lastnega zaslužja po goli sreči razširila po minuli vojski svoje meje daleč preko ozemlja, ki ji po naravi gre. Če bi ta Italija izvedla pravično agrarno reformo in socialno preuredbo ter se prizadevala za svoj gospodarski dvig v mirni sotehmi z drugimi državami, ne bi njeno prebivalstvo samo dobro izhajalo na svoji zemlji, ampak lahko tako napredovalo, kakor ni še nikoli od svojega zedinjenja dalje. Toda fašizem, ki spremljan od uprav barbarsko kričave reklame, že 10 let eksperimentira na polju gospodarske in socialne politike brez vsakega resničnega uspeha, ne ve druge poti, kako bi ovekovnel sebe in svoj paganski sistem drugače, kakor da požene Italijo v splošni krvavi ples, ki naj se uprizoni zaradi njegovih nenormalnih imperialističnih videnj. Tedaj bi se po fašističnih domnevah dobri, a skrajno polrpežljivi in ne preveč pogumni italijanski narod, ki pa strašno vzkipi, če dobi odkod in od koga kak močan sunek k upor, resnično zadovoljil s fašizmom, ki bi položil k njegovim nogam celo pokorjeno srednjemorsko oblast in njene bogate zaklade. Zaskrat pa lahko italijanski cettadino, ki rad z živo domišljijo olupšuje svoje skromno življenje, pozabi gorje le s skrajnim samozatajevanjem prenašanega fašistijskega pritiska in brezprimerne tiraniziranja vsega zasebnega in javnega življenja, plavajoč v rožnatih oblakih sijajne bodočnosti, ki mu jih slika neizbrpna zgornost obnovljenega rimskega paganizma.

Mislimo, da bo svet znal primerno oceniti skrajno nevarnost, ki tiči v tem sistemu in v načinu vodenja zunanje politike, kakor se razgalja posebno jasno v govoru voditelja fašizma v zadnji seji rimskega parlamenta. Evropa bi morala izgubiti, drveča v prepad, sama zadnjo sled vsake razsodnosti, državniške sposobnosti, zmognosti samozastite in smisla za obče kulturne, etične, socialne interese krščanskega človeštva, če bi mirno gledala, kako se v zadovoljitev neizmernega častihleplja, nenasitnosti in vladoželjnosti male skupine nasilnikov na apeninskem polotoku ogroža ves svet. Zato države in narodi, ki so slovesno podpisali mir in se pošteno trudijo, da ga vzdrže in mirno razpoloženje utrdi, ne bi smeli tudi ne meni nič tebi nič molčati k temu, kako posebno fašizem v zadnjem času preganja slovansko manjšino, goneč v konfinacijo celo najmirnejše in najlojalnejše kulturne delavce našega naroda, kako strahujejo ljudstvo v Primorju razni v črne srajce odeti malopridneži in naravnost kriminalne prikazni, razni fašistijski tajniki, ki so poneverili stotine tisočakov državnega denarja, s pomočjo pokvarjenih in strahopetnih uradnikov, kako skuša režim z obnovljenim skrajnim terorjem pripraviti volitve za »kooperativno« zbornico, ki bo v resnici le predstavnica in golo orodje ene klike, ki jo bo vodila, oziroma jo dala izvoliti z vsemi sredstvi nasilja — pretepanjem, specialnimi tribunali, procesi zaradi izmišljenih in podteknjenih zločinov, konfinacijami, policijskimi

Kriza že končana

**Sporazum še daleč — Proračun sedaj najvažnejši državni
posel — Davidovičev nastop le epizoda**

Belgrad, 10. dec. (Tel. »Slov.«) Danes so se vrnili s svojega shoda v Požarevcu samostojni-demokratski poslanci Svetozar Popović, Venčeslav Vilder in dr. Kostić. Dalje časa so se razgovarjali s svojimi tukajšnjimi prijatelji in se končno sestali tudi z g. Savčičem. V toku teh razgovorov so dali različna pojasnila. Vilder n. pr. smatra, da so od sporazuma še zelo daleč in da so poslednji dogodki zelo oddaljili ljudi in stališča posameznih strank. Treba je še dosti časa, da se zblíževanje pospeši. Nekoliko se je sicer v tem pravcu že storilo, vendar do danes ni upanja, da bi res prišlo do kakega zblížanja.

Dalje se je sestal Vilder z voditeljem glavnega odbora narodno radikalne stranke Trifunovičem. Po sestanku je izjavil, da KDK ne bo dala nobene oficijelne izjave o ustavi in da se tudi ne bo pogajala glede ustave s sedanjo vlado, dokler ne dobi polnega zaodščenja za 20. junij.

V tej zvezi je zlasti značilno, da je zagrebški tisk naperil odkrito borbo proti ministrskemu predsedniku dr. Korošcu. Smatra se, da je zagrebška opozicija razočarana nad izidom sedanje krize in da je pričakovala, da bo Davidovič res povzročil krizo in padee vlade. Vendar je taktika dr. Korošca in njegovo delo preprečila krizo in padee vlade. Radi tega smatra Zagreb, da je ministrski predsednik dr. Korošec glavni krivec za sedanjí položaj.

Priprave za delo skupščine

Belgrad, 10. dec. (Tel. »Slov.«) Danes je bil na dvoru g. Aca Stanojevič, in sicer je bil za avdience sam zaposil.

Predsednik radikalnega kluba Velja Vukičević je danes dalje časa konferiral s predsednikom narodne skupščine Ilijo Mihajlovičem in z ministrom ver Dragišo Cvetkovićem. Razgovarjali so se o situaciji in po razgovoru podali mnenje, da o kaki krizi ni govora.

Danes dopoldne so se sestali v kabinetu predsednika narodne skupščine Mihajloviča razni politiki in so se posvetovali o načrtu zakona o razdolževanju kmetov. Tej konferenci sta prisostvovala tudi finančni minister Niko Subotić in poljedelski minister Vlada Andrić. Od demokratskih poslancev sta bila navzoča Kosta Timotijević, ki ima tozadevno svoj poseben načrt, in dr. Slavko Sečarov, od

Iz te pisave zagrebških listov se jasno vidi, da je kriza takorekoč končana in da je stališče vlade isto, kakor je bilo pred krizo.

Iz krogov vladne koalicije smo doznali tudi, da o krizi tudi radi tega ne more biti govora, ker je sedaj na dnevnem redu najvažnejši državni posel, to je proračun, in ker brez proračuna ne more delati nobena vlada. Radi tega bi bilo nesmiselno, da bi se otvorila kriza prav pred pričetkom debate o proračunu v finančnem odboru. Saj kriza itak nima nobenega izgleda, da bi spremenila položaj, oziroma ga usmerila v drugo smer. Poleg tega se je vladna koalicija že pred sestavo sedanje vlade sporazumela o gotovih gospodarskih in prosvetnih zakonih, glede katerih je skrajni čas, da se spravijo pod streho.

Najmerodajnejše pa je mnenje odločilnih faktorjev v naši državi, da je prišel čas, da se spravi delo v posameznih ministrstvih v določen sistem in da ni mogoče rešiti gospodarske in upravne krize drugače, kakor na ta način, da imajo vodilni ministri dovolj časa na razpolago, da svoja načela tudi izvrše v praksi.

Lahko se trdi, da kritično stanje sicer še ni popolnoma in absolutno odstranjeno, toda da delajo vsi vladni poslanci na to, da se spravijo odnosi med vladnimi skupinami nazaj v prejšnji tir in da torej znažijo Davidovičevi napadi proti vladi g. dr. Korošca le majhno epizodo brez dalekosežnejšega pomena.

radikalov pa Dragiša Obradović in Gjura Janković. Konferenci naj bi bil prisostvoval tudi g. Ljuba Davidović, toda radi zadnjih razburjenih dni se ni odzval vabilu. Razpravljalo se je o tem, kako bi se to vprašanje čimprej rešilo in predložil zakon narodni skupščini. Za podlogo debate so vzeli načrt gg. Kosta Timotijevića, Nastasa Petroviča in dr. Miloša Tupanjanina. Načelno se še ni sklenilo, v kaki obliki naj se predloži ta zakon narodni skupščini, ker je po nekaterih načrtih mnogo takih postavk, ki so pravi zapeljive, da bi tvorile podlage različnim demagogijam, nikakor pa niso v korist stvari sami. Mnogo se je debatiralo o tem, ali naj vzame stvar v roko Narodna banka in kako naj pride vlada, oziroma politika v stik z našimi denarnimi zavodi in gospodarskimi krogi.

Jutri prične delovati finančni odbor.

Zagrebška obl. skupščina proti Maksimoviču

Zagreb, 10. dec. (Tel. »Slov.«) Danes je bila napovedana seja zagrebške oblastne skupščine, za katero je vladalo v Zagrebu veliko zanimanje. Znano je bilo namreč, da bo oblastni odbor predložil oblastni skupščini svoj sklep, po katerem se ne bo dovolilo velikemu županu in tudi ne njegovemu odposlancu prisostvovati sejam oblastne skupščine. Takoj po pričetku seje je prišel v dvorano oblastne skupščine banski svetnik g. Uzorinac z aktom velikega župana, s katerim se zaključijo III. zasedanje oblastne skupščine in otvarja IV. Toda g. Uzorinac ni prišel niti do besede, kajti takoj po pričetku seje je povzel besedo g. Predavec in je priporočil oblastni skupščini, da sprejme poprej omenjeni predlog oblastnega odbora, nakar je bila seja zaključena. Značilno je, da predsednik oblastne skupščine ni podelil besede odposlancu velikega župana, ko je ta po poslovniku zahteval besedo.

Belgradske vesti

Danes je bil dolgo časa na dvoru predsednik vlade dr. Korošec.

Predsednika vlade dr. Korošca je danes obiskal sofijski poslanik Nešić, ki se je z njim razgovarjal o naših odnošajih do Bolgarije.

Prvi semester se konča na onih osnovnih šolah, kjer se je pričel pouk 1. septembra, v soboto pred 1. februarjem; drugi semester se prične naslednjo sredo. Na onih šolah, kjer se je pričel pouk 1. oktobra, se pa konča 1. semester v soboto pred 1. marcem in se prične drugi naslednjo sredo.

Protest nac. omladine proti štrajku

Nad vse značilna za razmere, kakršne vladajo med delom zagrebške visokošolske omladine, je resolucija, ki so jo sprejeli zastopniki akademskih klubov Jugoslovanski študentski demokratiški klub, »Orjuna«, »Domagoj« in »Danica«. Ker so izdali isto resolucijo zastopniki tako različnih in deloma tako nasprotnih klubov, govori dovolj jasno, da je vsebina resolucije resnična in potrebna. Nad vse značilno pa je tudi to, da je zagrebški tisk to resolucijo zamočlal, vsled česar jo mi tem raje objavljamo v celoti. Resolucija se glasi:

»Danes, dne 6. dec. 1928 so se sestali upolnomočeni delegati podpisanih klubov ter razpravljali o najnovejših dogodkih, ki so nastali v zvezi z generalnim štrajkom na zagrebški univerzi.

Upoštevajoč vse momente so delegati soglasno sklenili:

1. Najostreje protestiramo proti anacionalnemu duhu, ki se je pod krinko borbe za pravice človeka-državljan razširil do skrajnih mer in s tem ogrozil vse lepe tradicije naše »Almae matris«, ki jo siloma ponižujejo na stopnjo strankarskega in ozkogrudnega plemenskega boja in je potem izstavljena diktatu ulice.

Najbolj energično protestiramo proti tendencioznemu napadanju in hujkanju ulice na našo narodno vojsko.

Ogorčeni smo vsled gnusnega dejanja, ko je bil simbol našega edinstva, izražen v državnih zastavi, odstranjen in zamenjan z rdečo zastavo, kar se ni zgodilo iz pietete do po nesrečnem slučaju ubitega mladeniča, temveč v znak mržnje do vsega, kar je nacionalno in državno.

2. Kategorično odrekamo pravico skupini frankovcev, komunistov in Madjarov na naši univerzi, da s terorjem ulice in zavoljo osebnega interesa posameznikov vodi na naši univerzi borbo v imenu vse akademske omladine, ker je v srečo naroda in domovine še mnogo in dosti nas, ki znamo, hočemo in moremo ločiti režim od države kot celote in ki nikdar ne bomo dovolili rušenja naših nacionalnih svetinj, da se vržejo minljivi in začasni režimski sistemi.

Pod geslom »država nad vse« jim odvzemamo njih falzificirano legitimacijo in jo uničujemo.

3. Iz teh navedenih razlogov, zlasti po izpodbitvi pravice nelegitimne manjšine, kateri je naselil tudi vrhovni forum naše univerze, ki je zaprla vrata vdi in ogrozila na ljubo anacionalnih elementov moralne in materialne interese nacionalnega dijaštva, protestiramo in zahtevamo, da se vrata vede otvorijo in da se že mkrat neha s to škodljivo prakso, da odmeva hrup ulice po dvorinah univerze ter zahtevamo, da je rektorat na oni višini, ki mu pripada, zavedajoč se, da je on zaradi nas in ne mi zaradi njega.

4. Končno protestiramo najodločnejše proti dvijemu postopanju štrajkašev, ki so zlobno oškodovali imovino delavolnih študentov na vseh fakultetah, zlasti pa na farmacevtski in teološki, ki je igral zaslužno vlogo v naši zgodovini.

Zagreb, dne 6. decembra 1928.

Jugoslovanski študentski demokratiški klub.
Hrv. kat. akad. klub »Domagoj«.
Jugoslovanski kat. akad. društvo »Danica«.
Akad. klub »Orjuna«.

Teror na zagrebški univerzi

Zagreb, 10. dec. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršila zopet skupščina zagrebških študentov, na kateri je bilo sklenjeno, da se štrajk nadaljuje za 48 ur, in sicer radi tega, ker se vedno obstojajo razlogi, radi katerih se je štrajk pričel. Ob tej priliki so študenti razbili ploščo katoliškega akademičnega društva »Domagoj«. Med »Domagojci« vlada veliko ogorčenje radi tega barbarskega čina njihovih kolegov, ker je znano, da se je »Domagoj« vso dobo štrajka zadržal korektno.

Omenimo naj še to, da je posebno ljuto napadal »Domagoj« član akademskega Orla g. Petrovič, ki je obenem napadal Slovensko ljudsko in Hrvatsko pučko stranko. Kakor čujemo, se bodo »Domagojci« pritožili pri centrali katoliške akcije radi takega postopanja organiziranega člana katoliške akcije in radi sodelovanja članov katoliške akcije z madjarskimi študenti v Zagrebu, ki so postali v zadnjem času zelo aktivni.

Preobložitev ljudsko-školskih otrok

(K načrtu osnovnošolskega zakona.)

Skrb pomeni to ime nam materam. Ko spremljamo in se udeležujemo otroškega življenja in dela intenzivno kakor nihče drugi, gledamo, kako škodljivo je preobložila otroška osnovna šola. Naj navedem samo posameznosti. Že od prvih razredov osnovne šole dalje imajo učenci osnovne šole po več tedenskih ur kakor srednješolci nižjih razredov. Dalje omenjam pouk v zgodovini. V IV. razredu osnovne šole, ki ga momentano spremljam, se podaja zgodovina ne na podlagi prečitanih lepih zgodovinskih anekdot, kakršne so se stvorile okrog velikih zgodovinskih osebnosti, ki bi bile — iz svoje izkušnje vem to — za poznejši pravi resnobni študij zgodovine prijazne trdne točke (n. pr. Aleksander Veliki in njegov konj, ali povest o Aleksandru Velikem, ki je omamljen od pijače ubil ljubelega prijatelja), temveč se podaja dolge ure suhoparno in podrobno, otrokom te starosti popolnoma neprimerno z velikim trudom in z malenkostno koristjo. Z letnicami in podrobno se uče mej davnega rimskega cesarstva, potov, ki so jih hodili narodi, bogov in običajev bogoslavlja, med drugim tudi zares neugodovinskih bogov, politične ureditve v državi, definicij o različnih manjših in večjih političnih enotah, o srezih in oblastih in naštevajo vode, pogorja, mesta s prebivalci in vrhove z višinami v večjem obsegu kakor smo jih poznali starejši na potu proti maturi. V glavicah pa se strne vse to v kaos in iz nižjih razredov osnovne šole ne vzamejo otroci s seboj v življenje oziroma v srednjo šolo niti tistega najnižjega duhovnega imetka, da bi znali zares pravilno brati, pisati in računati. Ko bi ne imeli toliko otroškemu duhu tako daljne snovi, ki hromi in časih ubija njegovo silo, bi jezik in knjigo drugače obdelali; iz knjig omiljenih v letih mladosti bi tudi pozneje — zrelejši — rajši iskali poglobitve in razširjenja svojega obzorja. Dalje ročno delo je tudi taka boleča točka. Predpisano je že za prvi razred. In vendar vemo matere, kako brezpomembno je to predpisano šolsko ročno delo gospodarsko, praktično in vzgojno, četudi se šopiri na videz tako pomembno baha po razstavah in po izpričevalih.

Nasprotno pa oslabe radi drobnega ročnega dela premnoge otroške oči, gospodarsko se predpogoji zamj večkrat težko zmagujejo in mati gospodinja, ki tu ne sme izbirati, dobi z izdelki otroškega ročnega dela izdelke, ki jih največkrat otroku na veliko žalost praktično niti porabiti ne more. Enkrat spadajo med luksuz, drugičkrat pa so zaostali izdelki kakega ročnega dela, ki je zdaj spričo današnje strojne tehnike že davno ob vsako vrednost. In zato presedi toliko malih bitij vključenih in mehanično v eno točko uprtih oči ure in ure.

Matere vemo in čutimo, kako je treba otrokom skakanja, gibanja, zelenja in solnca, da jim v veselju in zdravju zraste krepko telo in se v njem razvije močan, jasen duh. Sedanja osnovna šola otroško zdravje in otroškega duha ubija. Ko je vključila otroke vsak dan toliko ur za šolske klopi, potem jih vključuje še doma za šolske naloge. Večkrat sem hotela z otroki po šoli na delo na vrt, ali na izprehod, ali so s hrepenečimi svetlimi očmi gledali skozi okno k telovadcu, toda ker je dolžnost prva in ker tem malim ne morem še dopustiti pomočnega dela, sem morala sčasoma odstaviti vsako misel, vsak načrt za pot po zdravje v božji sveži zrak; srednješolci bi še dobila za to, otrok osnovne šole težko. Niti nedejla ni zanje »Gospodov dan« radi šolskih dolžnosti. Dovolj jasno govori statistika o zdravju otrok stopajočih iz osnovne šole. V življenje, v srednjo šolo vstopajo skoro izključno šibki, s slabo držo, slabokrvni, kratkovidni s vključeno hrbtnico, če imajo voljo močno in sile še tolike, zdaj začno delo za zdravje, toda pot je odtod daljša in naporejša in tuberkuloza grozotno napada.

Zato je nujno, da se izpahne iz osnovne šole vse, kar res ne spada vanjo. Verouk, čitanje, pisanje, materin jezik in računstvo, to so predmeti osnovne šole. Vse ostalo pa spada v slovensko čitanko in v prirodo.

—au—eva.

Ne morejo prikriti lize

Kar iz srca smo se smejali, ko smo čitali včerajšnji liberalni popoldnevnik o dobrih odnosih SLS z radikali. Toliko so svoje dni skušali zlesti v radikalno stranko in naj so še tako udrihali po »separatističnih klerikalcih«, vendar se jim njih namera ni posrečila. Sedaj pa pridejo ti »amentani klerikalci« in kar čez noč so v najboljših odnosih z radikali. Ni čuda, če je dični »Sl. N.« kar iz sebe, da fantazira celo o pravoslavnih jezuitih. Je pač tako, da kdor ima mrzlico, vidi vse močje stvari.

Upamo, da nam bo »Sl. N.« priskrbel še par veselih uric in da bo predvsem takoj ponatisnil »Slovenec« iz l. 1914. in razne govore naših ljudi, svojih pa temeljito zamolčal.

Kadar so jezni liberalci, je to vedno dokaz, da smo na pravi poti. Zato gospodje, še bo treba malo jezice, ker še bomo delali pravi!

Dunajska vremenska napoved. V Južnih Alpah oblačno, včasih dež, nekoliko topleje.

Zasedanje Sveta DN

Lugano, 10. dec. (Tel. »Slov.«) Danes dopolne ob 11.15 je Briand kot predsednik otvoril 53. zasedanje Sveta Društva narodov. Prisotni so bili Chamberlain, dr. Stresemann, Grandi, Titulescu in ostali člani Sveta, mnogo diplomatov in okoli 150 časnika. Briand je posebno pozdravil angleškega in nemškega zunanjega ministra ter Titulesca, ki se je dalje časa udeležuje delovanja Sveta Društva narodov. Nato sta se kratko zahvalila Chamberlain in Titulescu, dr. Stresemann pa je imel daljši zahvalni govor za to, da sta se Svet Društva narodov in tajništvo toliko potrudila, da se je zasedanje na pobudo dr. Stresemanna preložilo v Lugano. Potem je še Briand izrekel zahvalo švicarskim občinskim in kantonalnim oblastem za to preložitve.

Večina točk današnjega dnevnega reda je bila odložena. Tako poročilo stalne mandatarne komisije, ki še ni dogotovljeno, madjarsko-romunsko optantsko vprašanje, ki bo morda rešeno na neposrednem sestanku zastopnikov obeh držav, dalje vprašanje, ali sme Svet Društva narodov zahtevati od mednarodnega razsodišča razsodbe na podlagi soglasnega ali večinskega sklepa in končno tudi še enkrat Chamberlainov predlog, da se šteje leto 1928 zasedanj Sveta Društva narodov znižati od 4 na 3. Popoldne je imel svoj manjšinski odbor Sveta. Prihodnja javna seja Sveta je določena na jutri ob 10.30.

Ze večeraj zv. je bilo mnogo sestankov med državniki. Briand je za poldrugo uro obiskal dr. Stresemanna, nato pa na kratko še Chamberlaina. Njegov dolgi obisk pri dr. Stresemannu je vzbudil precejšnjo pozornost in kolikor se more doznati, je dr. Stresemann interperiral Brianda o francosko-angleškem dogovoru v razorožitvenem vprašanju. Oficielno pa se ti obiski označujejo kot samo obiski vljudnosti. Z nemške strani se naglašja, da je bil razgovor med Briandom in Stresemannom povsem prijateljski in da se je izkazala po-

treba nadaljnjih razgovorov, ki se bodo vršili v popoldnevnih prihodnjih dni. Danes dopolne je pred sejo Sveta obiskal Briand še Chamberlaina, razen tega pa državni tajnik Grandi romunskega delegata Titulesca. Ta poslednji obisk se spravlja v zvezo z željo Mussolinija, da bi se odnosi med Italijo in Romunijo zboljšali, pri čemer so težkoče samo v starem nasprotstvu Romunije proti Bolgarski, katera tudi uživa posebno varstvo Italije. »Petit Parisien« poroča o razgovorih Brianda s Stresemannom, da se je Stresemann pritoževal radi počasnosti učinkovanja locarnske pogodbe, radi česar je pofožaj v Nemčiji postal vedno težavnejši. Briand mu je odvrnil, da je imenovanje komisije strokovnjakov in komisije za spravo v svrhu izpraznitve Porenja najboljšo sredstvo za zboljšanje razmer in da torej pritoževanje Nemčije ni prav razumljivo.

Velesile proti malim državam

Bukarešti, 10. dec. (Tel. »Slov.«) Po informacijah iz vladnih krogov bo bivši zunanji minister Titulescu izven razprav Sveta Društva narodov predložil v Luganu demaršo pri zastopnikih velesil, katero bodo podpirali tudi ostali zastopniki manjših zaveznikov Belgije, Češkoslovaške, Poljske in Jugoslavije, da bi dosegli, da bi tudi te države mogle poslati svoje delegate v komisijo strokovnjakov, ki bo v kratkem sklicana za revizijo Dawesovega načrta. Angleška vlada je v sporazumu s Francijo sklenila, da naj imenovane male države ne dobijo nobenih zastopnikov v komisiji. V političnih krogih teh držav se smatra ta sklep velesil za poskus, da bi se zmanjšanje nemških plačil izvršilo na račun malih držav, odnosno da bi se revidirale samo kvote malih držav. Nastala je radi tega neka razburjenost ter se je uvedla izmenjava misli med imenovanimi malimi državami v svrhu obrambe njihovih pravic.

Novo predsedstvo Centurma

Köln, 10. dec. (Tel. »Slov.«) Ob zaključku zborovanja centurma so se vršile volitve v predsedstvo, ki niso prinesle bistvene spremembe. Vendar bo novo predsedstvo obstajalo iz 66 članov (za 26 več kakor prej). Poleg dosedanjih šestih predsednikov Herolda in Porscha je bil za častnega predsednika izvoljen tudi dosedanji predsednik dr. Marx. K dosedanjim petim nadomestnim predsednikom Glöcknerju, Mönningu, Schoferju, Stegerwaldu in ge. Weber pride sedaj še Joos, ki bodo skupaj z nadaljnjimi desetimi osebami na polovico iz parlamentarcev in na polovico iz pristašev stranke tvorili poslovodno predsedstvo.

Neresne grožnje velenemcev

Dunaj, 10. dec. (Tel. »Slov.«) Izjave zveznega kancelerja dr. Seipla na zborovanju krščanske socialne stranke, katere so koalirane stranke smatrale kot nedobrodošlo kritiko njihovega postopanja, so vzbudile veliko pozornost. Posebno velenemški listi grozijo, da bodo na zborovanju Velenemcev prihodnji teden k tem izjavam zavzeli svoje stališče. Velenemci so zelo nezadovoljni z govori dr. Seipla v zadnjem času, ki da niso prav nič primerni, ker da ne olajšujejo sodelovanja koaliranih strank. »Wiener N. Nachrichten« tudi niso zadovoljne s tem, da je bil na zborovanju prisoten novoizvoljeni predsednik republike Miklas, in velenemška »Montagszeitung« iz Graca piše o tem, da bi bilo možno izvolitev Miklasa spodbijati pri upravnem sodišču, ker so bile glasovnice socialnih demokratov proglasene za neveljavne, dočim bi se prazne glasovnice po neki prejšnji razsodbi upravnega sodišča morale šteti in bi v tem slučaju Miklas ne dobil predpisane polovice glasov.

Gostilničar i in bojkot domače mineralne vode

Zveza gostilničarskih zadrug v Ljubljani nas naproša, da objavimo, da ni na svojem protestnem shodu niti z besedo omenila bojkota proti domačim mineralnim vodam. Prav radi potrjujemo, da se na ljubljanskem shodu o bojkotu domačih mineralnih vod res ni govorilo, ali tega mi tudi nikdar nismo trdili.

Pač pa smo trdili, da nekateri gostilničarji propagirajo bojkot vode iz Rogaške Slatine in to trdimo še danes, ker je to res. To pa potrjuje tudi zadnji »Gostilničarski list«, ki odkrito poziva k bojkotu vode iz Rogaške Slatine, ker je ta last mariborske oblastne skupščine. Ni naša krivda, če v Ljubljani ne čitajo »Gostilničarskega lista«, mi smo ga čitali in zato smo tudi proti temu neslovenskemu bojkotu nastopili z vso odločnostjo.

Ce torej Zveza gostilničarskih zadrug ni za bojkot — in mi to upamo — potem naj doseže, da bo »Gostilničarski list« svoj bojkot preklical, potem naj skrbí, da ne bo o takem nelepem bojkotu nikdar več niti govora in takoj bomo vsi stari prijatelji, kakor smo vedno bili.

Da v razburjenju kak posameznik zaslanja o bojkotu, je razumljivo, če pa propagira bojkot stanovsko gласilo, potem je to neoprostljivo in propričani smo, da zato naše stališče tudi Zveza gostilničarskih zadrug v Ljubljani popolnoma odobrava.

Iz časopisov

Tri demokratske teze. Pod tem naslovom poroča »Politika«, da vladajo v demokratski stranki tri struje, ki vsaka predlaga drugo taktiko stranke. Prva skupina pod vodstvom znanega bogataša Voje Veljkoviča je za takojšen prelom četverne koalicije in za izstop iz vlade. Ta struja pa je v znatni manjšini, kakor je pokazala seja ožjega glavnega odbora dem. stranke. Svojo zahtevo utemeljuje v glavnem s tem, da je sedaj zadnja prilika, da stranka še opraviči svoje ime in se izkaže kot res demokratska stranka. Druga manjša skupina pa je absolutno za ohranitev sedanje koalicije, ker da je ta vsled stališča KDK in iz državnih ozirov nujno potrebna. Tej skupini pripadajo tudi nekateri aktivni ministri. Ker obstoji nevarnost, da bi ta skupina tudi izvedla čisto svojo politiko, je kljub svoji malostevilnosti v krepko oporo sedanji vladi. — Tretja skupina pa je za ohranitev vladne koalicije, toda pod pogojem, da se revidirajo odnosi strank vladne koalicije in da dobi demokratska stranka nove koncesije. Ta skupina je bila na seji najmočnejša in njej pripadajo tudi dr. Marinkovič in dr. Pečič. Ker je teza te skupine tudi prodrla, zato ni pričakovati takojšnje spremembe v situaciji, temveč bo šele po dolgotrajnih pogajanjih prišlo do ev. izpremembe.

Trojna koalicija. Kakor poročajo belgrajski listi, je med radikali zelo močno razpoloženje, da se sploh pretrga koalicijo z demokratimi, ki da povzročajo vladi same sitnosti. Ti radikali predlagajo, da bi skupno z muslimani in Jugoslovanskim klubom osnovali trojno koalicijo, ki bi tudi sestavila vlado, sprejela proračun in izvedla volitve.

Zakaj je Davidovič tako odločen? Kakor poroča sarajevska »Večernja Posta«, je poslal g. Davidovič v Zagreb poslanca Salih Baljića, da mu ta najde stik s KDK. Baljiću se je to tudi deloma posrečilo, ker pa je moral vsled nujnih poslov v Mostar in ni mogel poročati še g. Davidoviču, je ta poslal v Zagreb še podžupana Belgrada. Ta je konferiral z dr. Srkuljem in drugimi voditelji KDK in bil od njih zelo dobro sprejet. — Tudi bivanje sam. dem. poslanca Vilderja v Belgradu in njegov sestanek s Savčićem spravlja jo v zvezo s sporazumom, ki ga hoče g. Davidovič doseči z Zagrebom. Po tem sporazumu naj bi g. Davidovič razbil vladno koalicijo in za to postal vodja vse opozicije in šef vlade, če bi ta prišla na vlado. Odtod najnovejša gosпода Davidoviča.

Ludstvo za SLS

Shod SLS v Metliki. V nedeljo se je vršil v nabito polni dvorani kmetijske družbe v Metliki shod SLS, ki je sijajno uspel. Poročali so poslanci Jože Nemanic, profesor Jarc in dr. Kulovec. Zborovalci so z burnim odobravanjem sprejeli predlagano zaupnico Jugoslovanskemu klubu.

Shod zaupnikov SLS za novomeški okraj. V nedeljek ob 9 zjutraj se je pričel shod zaupnikov SLS za novomeški okraj v Rokodelskem domu v Novem mestu, ki je trajal do 1 popoldne. Zborovanje se je nadaljevalo popoldne ob 2 in je trajalo do 4. Obširno so poročali o delu oblastne skupščine in o delu Jugoslovanskega kluba, zlasti poslanca dr. Česnika in dr. Kulovec. Po poročilih se je obširno razpravljalo o gospodarskih in o organizatoričnih vprašanjih v novomeškem okraju. Shod zaupnikov je soglasno odobril politiko Jugoslovanskega kluba.

Na praznik Brezmadežne popoldne sta se vršila v Dupljah, v nedeljo po rani maši pa v Križah volivna shoda, katera je vodil g. Sitar p. d. Arh. Govornika gg. obl. poslanca Planina in Radošek sta obrazložila zborovalcem delovanje oblastne skupščine, pomen občinskih volitev in splošni politični položaj. V Križah sta govorila tudi gg. župnik Hartman in župan Poljanec. Sprejeta je bila naslednja resolucija: »Zborovalci, zbrani na volivnem shodu v Križah, dne 9. dec. t. l., odločno zahtevajo od poslancev Jugoslovanskega kluba, da složno in z vso energijo nastopijo za tak ljudskoškolski zakon, ki bo ustrezal našim krščanskim načelom ter da bodo imeli starši, cerkev in občina dovoljno zastopstvo v šolskih odborih glede verskornavne vzgoje otrok. Obenem izrekajo g. min. predsedniku dr. Korošču in Jugoslovanskemu klubu svojo popolno zaupanje in neomajno zvestobo in vdanost.« — Zaradi posebnih krajevnih razmer imajo pristaši SLS kar pet skrinjic: prva je Arhova, druga je županova, tretja je čevljarska, četrta je SLS Duplje in deveta Kmečke zveze, na kateri kandidira tudi g. župnik Hartman. Občinske volitve v Križah bodo v nedeljo 16. t. m. od 8 zjutraj do 5 popoldne.

St. Vid pri Stični. V nedeljo, 9. decembra, imeli smo shod zaupnikov SLS. Udeležilo se je sestanka okoli 400 naših volivcev in je trajal sestanek skoro dve uri. Poročali so naši oblastni poslanci o delu v Belgradu in o delu oblastne skupščine. Poročila so bila vsa z odobravanjem vzeta na znanje. Tudi se je konstatiralo, da so ob času, ko so bili naši nasprotniki na vladi, plačevali tričetrtine navzočih visok dohodninski davek, sedaj ga pa plačuje le še eden izmed navzočih in je gotovo pomota, da ni še ta posestnik prost. Soglasno se je izreklo zaupanje delu SLS, posebej še našemu g. načelniku dr. Anton Korošču.

Bolezen angleškega kralja

Smrtna nevarnost še ni minula.

London, 10. decembra. (Tel. »Slov.«) Ze nedeljsko zdravniško poročilo je javljalo poslabšanje zdravstvenega stanja angleškega kralja, posebno ker so nastopili znaki izčrpanosti. Današnje poročilo, ki je bilo izdano opoldne, pravi, da je imel kralj nemirno noč, jutranja temperatura da je nekoliko manjša in da je ugotoviti lahko zboljšanje splošnega stanja. Vendar pa obstoji bojazen za kraljevo zdravje radi tega, ker so sredstva za ojačenje srca že izgubila nekoliko svojega učinkovanja, dočim neprestani izlivi pljučnih abscesov v kri, katerih navzile röntgeniziranj in punktiranj niso mogli izslediti, zastrupljajo kri in slabijo delovanje srca. Tudi danes popoldne je tako stanje trajalo dalje. Princ waleški je danes dopoldne dospel v Brindisi ter ga je italijanski rušilec prepeljal na suho. Ob 12.30 je nadaljeval pot v Calais. Posebni vlak dosepe jutri zjutraj v Lugano, kjer bo princa pozdravil Chamberlain.

Konflikt med Bolivijo in Paragujem

Newyork, 10. dec. (Tel. »Slov.«) Radi konflikta med Bolivijo in Paragujem vsled dogodka pri utrdbi Vanuadi Granchaco, v katerem so paraguayske čete ubile 25 bolivijskih vojakov in radi katerega sta obe vladi dostavili poslanikoma obeh držav potne liste, je prišlo danes popoldne v glavnem mestu Bolivije La Paz do demonstracij za vojno. Predsednik republike in bolivijskega kongresa je izjavil v ljudskih govorih, da bo vlada storila svojo dolžnost, če je vojna potrebna. V glavnem mestu Paraguya Assuncion je še mirno. Argentina je prevzela varstvo državljanov obeh držav. Nepojasneno je še, kdo je kriv dogodka pri Granchaco. Sporno ozemlje pri navedeni trdnjavi je predmet konfliktov že od l. 1901. Vzrok za to je najbrže stremljenje Bolivije, da bi dobila izhod do Tihega oceana.

Odlikovanja

Belgrad, 10. decembra. (Tel. »Slov.«) Na predlog ministra za poljedelstvo in vode so bili odlikovani z zlato medaljo za državljanske zasluge ti-le slovenski zadrugarji: Jakob Rajš v Ljutomeru, Ivan Lovrič, Mihael Hrastnik v Laškem, Ivan Škrbec v Starem trgu, Josip Štokljaš v Smarju, Ivan Brenčič na Vrhniki, Franc Špan v Jarenini, Anton Jakopič v Dobrepoljah, Ivan Suša v Slakonceu, Josip Poznič v Gradišču, Anton Toman v Kobjicah, Ivan Simončič v Semiču, Tomaž Korbar v Osuševu pri Ptuj, Jakob Jan v Gorjah pri Bledu, Ivan Rodovnik v Legnu, Anton Umnik v Senčurju, Ivan Režeren v Poljčanah, Martin Colarič v Kostanjevici, Alojz Mihelič v Bregu pri Celju, Ivan Kolenc v Crensovcih, Franc Tolaž v Dobravi, Mihael Zerek v Murški Soboti, Dominik Kotnik v Guštajnu, Ivan Šinkovec v Ambrusu in Martin Steblovnik v Smartnu.

Na predlog ministra trgovine je bil odlikovan z redom sv. Save IV. razreda Franc Rataj v Mariboru.

V spomin Ivanu Cankarju

(Ob 10 letnici pesnikove smrti)

Življenje

V torek, dne 11. decembra 1918 ob pol dveh ponoči je izdihnil svojo dušo največji zastopnik slovenske moderne, pisatelj in pesnik Ivan Cankar. Izdal nam je še svoje »Podobe iz sanj«, katere je založila »Nova založba«, labudju pesem svoje mehke duše, čudovite slike iz strašne svetovne vojne. Govoril je veliko o svojih bogatih načrtih, toda nesrečen padeč ga je vrigel na posteljo, pridružila se je še pljučnica, kateri je podlegel. Umrli je takrat, ko so padle verige raz domovino, ko je bila združena Jugoslavija, katero je on tako globoko ljubil.

Rojen je bil Ivan Cankar na Vrhniki dne 10. majnika 1876. Njegov oče je bil reven krojač. Revščina in pomanjkanje sta bila v hiši. Mati mu je zgodaj umrla. Vso svojo prvo mladost, polno bridkosti in trpljenja, a tudi polno svetlih momentov, nam je Ivan Cankar tako umetniško naslikal v svojih številnih spisih. Studiral je na ljubljanski realki. V revščini, pomanjkanju in mrazu je iskal v stari ljubljanski cukrarni z našimi prvimi umetniškimi silami, Aleksandrovim, Murnom, Kettejem in Zupančičem poezije »rožo čudotvorno«, iskal nam »lepe Vide«, ki nam je tako obogatila slovensko književnost. Skico iz tega življenja cukrarne nam je v spomin Aleksandrova-Murna začrtal v »Lepi Vidi«, apološki naš slovenske umetnosti.

Ze v peti realki nam je podal svoje prve književne proizvode, ki so vzbudili splošno pozornost. Svoje prevence je obelodanil v »Vrtcu« in pa v podlistkih »Slovenca«, katere je pisal za prelata Andreja Kalana. Krek mu je bil učitelj, kot je Ivan Cankar večkrat z zanosom poudarjal. Pokazal mu je nova pota, seznanil ga z bogato rusko književnostjo. Svojega učitelja dr. Kreka se je spomnil Ivan Cankar v krasnem nekrologu, katerega je prinesel po »Napreju« tudi »Slovenec«.

Veliko je pisal. Kar črpal nam je iz svoje bogate zakladnice. Ustvaril nam je slovenski slog, kakor ga ni še nihče poznal pred njim. Studiral je na Dunaju v vedni revščini in pomanjkanju. Spoznal je tu bedo in trpljenje dunajskega proletarijata, v prvi vrsti bedo češkega delavstva na Dunaju. Vse neskončno trpljenje v materialnem in moralnem oziru temnic in

beznice, delavskih središč, kot so Favoriten, Ottakring, Hernals, Florisdorf, je zapisano v njegovih delih.

Vrnil se je v domovino. Ni bil ne vesel, ne žalosten. A kljub temu jo je tako globoko ljubil, kot mogoče komaj kdo drugi. Pomanjkanje in trpljenje mu je zadalo smrtno kal, katero je dolgo vrsto let nosil v sebi. A kljub temu je pisal in ustvarjal. Prebival je dolgo let na čudovito lepem Rožniku, zadnje čase pa v šentpeterskem okraju v Skofji ulici. Ko je izbruhnila vojna, je bil Cankar med prvimi, katerega je avstrijski sistem dal aretirati in internirati na ljubljanskem Gradu. Toda ko je bil prost, so ga vtaknili v vojaško suknjo. Kljub temu, da ni bil zdrav. In tu je zrl v barakah, podprtih s križastimi tramovi, še v drugih barvah kot na Gradu vso neskončno bolest zasušene slovenske domovine. Bil je superarbitran in se vrnil v Ljubljano. Zadnje čase pred smrtjo si je iskal zdravja na Bledu, odkoder se je vrnil umret v Ljubljano. Ob njegovi smrti postelji mu je stal zvesto ob strani njegov brat msgr Karel Cankar, kanonik vrhbosenskega kapitla in sedaj urednik sarajevske »Jugoslavije«.

Pred smrtjo ga je obiskal njegov prijatelj, pisatelj France S. Finžar, ki ga je izpovedal. In z bratom msgr. Karlo Cankarjem sta večkrat skupno obudila kesanje. Ivan Cankar je bil po svojem prepričanju socialni demokrat, in sicer onih iz najmlajše struje; kandidiral je tudi pri volitvah na socialnodemokratskem programu, toda svojega katoliškega verskega prepričanja ni kljub posameznim zmotam v njegovih delih — posebno prve dobe — zatajil nikoli.

Cankarjeva smrt je težak udarec za nas! Toda v svojih nesmrtnih delih bo večno živell! (»Slovenec«, 11. decembra 1918.)

Pomen

Danes pred desetimi leti je izdihnil svojo veliko dušo. Njegova smrt je zrastle iz najglobljih korenin, poglala iz najbolj skritih, nemirnih sokov njegovega življenja, iz jedra samega. S smrtjo se je vse njegovo življenje in delo, kakor samoumevno, iz sebe uredilo v katoliški kozmos. Zato ni nič čudnega, da stoji zlasti novi katoliški generaciji tako blizu, da ga vprav ona življenjsko morda najtesneje in najtopleje čuti, da ga celo v mnogem oziru priznava kot predhodnika v novi svet duhovnosti in kot oznanjevalca boljšega, čistjšega človeka.

Deset let po njegovi smrti — kako je z nami, kako je v nas? Odkar smo ga izgubili, smo revnejši, motnejši in bolj plahi. Zakaj, bil je bogat, jase in pogumen. V sebi je nosil vso bolečino in stisko naroda, za sedanjost in bodočnost, njegovo ponižanje in nevero, toda — v nikomur ni bila vizija njegovega povičanja tako veličastna, silnejša in stvarilnejša. On je uresničil svoj sen: naš narod je prispeval človeštvu svoj dragoceni delež in vžgal v obličje kulture neizbrisno znamenje svojega duha. S tem je opravičil svojo eksistenco pred Bogom in pred narodi.

Ko gledamo na življenje in delo Ivana Cankarja, na njegov brezprimerni etični napor, da bi se družba in narod notranje preosnovala in prerodila, preuredila na temeljih pravice in vedno žive osebne vesti, nas mora biti sram našega polovičarstva, naše toposti, naše malenkostnosti, površnosti, hinavščine, strahopetnosti, nečistosti v namelih in dejanjih, vseh naših

nepriznanih slabosti in nikjer drugod, kot v naši vesti zapisanih grehov. On jih je razkrinkal, razgalil nas je — in mi se ne moremo več izgovarjati in opravičevati. Da, njegovo delo je ostro in neumljeno. Izostriilo nam je vest, da jasno loči temo od luči v zasebnem in javnem življenju. Danes se pri obdobjah vseprek sklicuje nanj, kar je samo dokaz, da je njegova vest, izredno tenkočutna in jasnovidna, postala splošna vest naroda, eekak molče priznavan in sprejet zakon, proti kateremu ni ugovora. Njegovo delo bo ogledalo tudi bodočih rodov. In če se nam je danes umetniško — za nekaj časa — morda odmeknilo, se nam je etično, človeško približalo bolj kot kdajkoli poprej. Njegovo delo vsebuje tako resnične in pretresljive lepote, da nas včasih en sam stavek že notranje tako krčevito zgrabi, da bi naskrivaj zajokali, da nas razgiblje do dna, nas omehča in ublaži in — očisti. To je globoko človeška osebnostno-etična magija njegove v tem oziru nedvomno edinstvene umetnosti. Nekatere strani njegove umetnosti so vprav nujno dopolnili, čudovita obogatitev svetovne literature: povičanje matere pri Ivanu Cankarju se ne da primerjati z ničemer podobnim v nobenem drugem slovstvu. Njegova umetnost je tako slovensko svojska kot morda edinole še pri slikarju Groharju.

V Ivanu Cankarju se je razodela vsa globokost, intuitivnost, upornost in odpornost slovenskega genija, vsa njegova lepota, mehkoča in milina na dotedaj nesluteni način. Ivan Cankar je svetoven duh in stoji v vrsti največjih sodobnikov. Dejstvo, da ga evropska kulturna javnost pozna komaj po imenu ali pa niti ne, je kriva samo mednarodna kulturna politična konstelacija, v kateri se mali narodi le težko uveljavijo brez posebne protekcije. Toda luč, ki more svetiti celemu svetu, ne more in ne sme ostati skrita pod mernikom.

Dela

1. Erotika. (Kleinmayer & Bamberg) V Ljubljani, 1899. — 2. Vinjete. (Bamberg) 1899. — 3. Jakob Ruda, drama v treh dejanjih. (Schwentner) 1901. — 4. Knjiga za lahkomišelnice ljudi. (Schwentner) 1901. — 5. Za narodov blagor, komedija v štirih dejanjih. (Schwentner) 1901. — 6. Tujci (Knezova knjižnica), 8. zvezek, Slov. Matica, 1901. — 7. Kralj na Betajnovi. Drama v treh dejanjih, (Schwentner), 1902. — 8. Erotika. Nova izdaja. (Schwentner), 1902. — 9. Na klanec. (Knezova knjižnica), 9. zvezek, Slov. Matica, 1902. — 10. Ob zori. (Kleinmayer & Bamberg), 1903. — 11. Življenje in smrt Petra Novljana. (Knezova knjižnica), 1903. — 12. Križ na gori. (Knezova knjižnica, XL), Slov. Matica, 1904. — 13. Gospa Judit. (Schwentner), 1904. — 14. Hiša Marije Pomočnice. (Schwentner), 1904. — 15. Potepuh Marko in kralj Matjaž V mesečini. (Knezova knjižnica, XII), Slov. Matica, 1905. — 16. Martin Kačur. Življenjepis idealista (Knezova knjižnica, XIII), Slov. Matica, 1906. — 17. Nina. (Schwentner), 1906. — 18. Krpanova kobila. (Schwentner) 1907. — 19. Hlapec Jernej in njegova pravica. (Schwentner) 1907. — 20. Aleš z Razora. (»Narodna založba«) 1907. — 21. Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Farsa v treh aktih. (Schwentner) 1908. — 22. Zgodbe iz doline šentflorjanske. (Schwentner) 1908. — 23. Novo življenje (Knezova knjižnica, XV), 1908. — 24. Za križem. (Schwentner), 1909. — 25. Kurent. Starodavna pripovedka. (Schwentner), 1909. — 26. Bela krizantema. (Schwentner), 1910. — 27. Hlapec. Drama v petih dejanjih. (Schwentner), 1910. — 28. Volja in moč. (Schwentner), 1911. — 29. Troje povesti. Mohorjeva družba v Celovcu, 1912. — 30. Lepa Vida. Drama. (Schwentner), 1912. — 31. Milan in Milena. Ljubezenska pravljica. (Schwentner), 1913.

To je pravi zametek
Aspirin
tableta Bayer
Pazite na modro-belo-rdečo pečatno znamko!

— 32. Podobe iz sanj. (»Nova založba«, 1917. Prevoda: Shakespeare, Zaloigri, Hamlet, Romeo in Julija.

Leta 1925. je Nova založba začela izdajati Ivana Cankarja Zbrane spise, ki jih ureja Izidor Cankar. Izšli so do sedaj: I. zvezek: Erotika, Pesmi, Vinjete. — II. zvezek: Črtice in povesti, kritični in polemični spisi. — III. zvezek: Jakob Ruda, Popotovanje Nikolaja Nikiča. Za narodov blagor, Črtice, Kritični in polemični spisi. — IV. zvezek: Knjiga za lahkomišelnice ljudi, Tujci. — V. zvezek: Kralj na Betajnovi, Na klanec, Črtice. — VI. zvezek: Ob zori, Življenje in smrt Petra Novljana, Hiša Marije Pomočnice. — VII. zvezek: Mimo življenja, Črtice in novele, Kritični spisi. — VIII. zvezek: Gospa Judit, Križ na gori, Potepuh Marko in Kralj Matjaž.

Sijajen uspeh ge. Lovšetove v Ameriki

Pred nami je cela vrsta ameriških listov, ki obširno ter z izredno toplino poročajo o velikem uspehu, ki si ga je priborila gospa Lovšetova s svojim koncertom v Clevelandu. Vsi clevelandski listi, angleški ko slovenski, skrajno levičarski kot tudi desničarski, povdarjajo, da je bil koncert ge. Lovšetove izreden užitek in da je bila velika dvorana Narodnega doma prenapolnjena, kar se dogaja le nad vse redko. Hrepenenje po umetniškem užitku, a še močnejše hrepenenje — po domovini, je napolnilo ogromno dvorano in enemu kot drugemu hrepenenju je zadostila gospa Lovšetova v sijajni meri.

Ameriški listi so polni hvale o dovršenem petju gospe Lovšetove in njenem ljubkovednem glasu. Iz vseh poročil ameriških listov pa doni tudi soglasen povdarek, da je drugi del sporeda, na katerem so bile same slovenske narodne pesmi, najbolj učinkoval. Divno pete slovenske narodne pesmi so vzbudile med ameriški Slovenci vse lepe spomine na rojstni kraj in solza za solzo se je potočila po obrazih naših izseljencev. Ne samo gospa Lovšetova, temveč tudi slovenska pesem je doživela tedaj svoj triumf in vez z staro domovino je bila vpostavljena, da ni mogla biti lepše.

Najučinkovitejša propaganda za slovensko stvar je bil koncert gospe Lovšetove in zato si s svojim nastopom med ameriški Slovenci pridobila gospa Lovšetova samo hvaležnosti slovenske Amerike, temveč tudi svoje domovine. Zaključujemo z besedami »Ameriške domovine«: »Gospa Lovšetova: Iskrena hvala Vam.«

Lepa Vida

(K današnji premijeri Cankarjeve »Lepe Vide«.)

Idejno čuvstven motiv narodne pesmi »Lepa Vida« srečujemo skoro v vseh naših pesnitvah, narodnih in umetnih, seveda v različnih oblikah. Narod pričakuje vstajenja Kralja Matjaža in Matjaž sam veruje v svoje odrešilno poslanstvo. Prešeren pravi v uvodnem sonetu »Krst pri Savici« med drugim tudi značilne besede: »da srečen je le-ta, kdor z Bogomilo srečo onstran groba v prsih hrani«. Idejnost pesnitve je s tem označena in ni daleč od »Lepe Vide«.

Isti motiv, le še bolj prozorno, je vodil tudi Cankarja, ko je ustvarjal svojo dramsko pesnitev. Lepa Vida iz narodne pesmi nam je postala simbol lepote ter vere in upanja v srečo in kot tak simbol jo je prenesel v drama Ivan Cankar.

Drama je razdeljena v tri dejanja, katerih vsako zaključuje v sebi že svoj poseben čuvstven svet, vsa tri skupaj, ki jih veže ravno Lepa Vida, kot nastopajoča oseba, pa se strnejo v eno samo široko življenje.

V prvem dejanju živi pred nami, razven Vide, petero oseb, katerim vsem je skupno poleg trpljenja le še hrepenenje po lepoti, ki je posebljeno v Lepi Vidi. V vsem drugem pa so si zelo različni. Dioniz, najmlajši med njimi, je otrok, ki tako silno veruje v uresničenje svojega hrepenenja, da pozablja pri tem celo na to, da mu je hudo. Poljanec živi vsled svoje fizične bolezni skoro samo še duhovno. On občuti težo življenja, pa jo prenaša udano, ker on že pozna Lepo Vido, in zadnja iskrica upanja, da se ona še povrne njemu, v njem še ni ugasnila. Damjan je večer popotnik, človek, ki že pozna prevare, zato se jih ne boji

več in dela, hodi, kakor ukazuje njegova »čudežna kri«. Malo upa, da bi kdaj ugledal Lepo Vido, dasi ve, da bo šel zanjo na ono stran morja. Najbolj različen od vseh pa je Mrva. On je poln čuvstva, pa tudi mislec obenem. V srcu nosi hrepenenje in zahteva tudi njegovega uresničenja. On, najmočnejši med njimi, se obrne vase in gloje po svoji notranjosti, najti hoče vzrokov svojemu hrepenenju in življenju, sprt je zavoljo tega s samim seboj, hrepenenje po Lepi Vidi pa se prav radi tega stopnjuje do obupne bolečine. Ko ga hoče zadušiti nasilno, spozna naenkrat vso svojo šibkost in nemoč. Zardi se mu, da mu ni rešitve. Da bi ohranil vero v prihod Lepe Vide, je preneštrpen, ker od je človek borbe, Lepa Vida pa vstaja samo pri ljudeh-otročih, kakršen je Dioniz. Ker se mu zdi, da mu je nedosegljiva, bi jo rad iztrgal iz svojega srca. Zato, ko on pride in pade pred njo Dioniz na kolena, ko jo kakor dobro sestro pozdravi Poljanec, ko kakor v sanje zamaknjen ostrmi pred njo Damjan, ko ji v silni sreči zakliče nasproti Mati (mati svojemu otroku), Mrva noče verjeti in priznati, da je prišla tudi k njemu; tudi če ji gleda v oči, se mu zdi, da mu je daljna in tuja. Zavoljo tega bi rad svojo neizmerno ljubezen prevrnil v sovraštvo. Toda Lepa Vida je močna in zmagovitva; v obraz mu kliče: »Ali me poljubi, ali me udari v lice! V paradižu sem bila, v sanjah, onkraj morja! Sovraštvo v njem je strto, on ljubi, on mora ljubiti. Preveč je lepa, ki prihaja iz kraljestva lepote. Kot premaganec se poslavlja od nje prijateljsko: »Ti boš spala, sanjala o paradižu, ko bo moja družica smrt! Zbogom Vida!« Ne tako Dioniz. On je v svoji večni mladosti preveč veren, da bi ga lepota strla, nasprotno, dvigne ga, da sam hiti za njo. Poljanec je Vido videl, spoznal je v njej pozdrav od onkraj zvezd. Damjan začuti, da bo treba na pot, na

poslednjo pot. Njegove sanje tostran so uresničene. Čakati mu ni treba ničesar več. Ko je bila še pri Materi (otrok je vrnil ljubezen), Lepa Vida zopet odide! Za njo kliče in hiti Dioniz.

V drugem dejanju nas postavi pesnik v nov svet. Iz sveta idejnega življenja nas pelje v realnost. Troje novih ljudi spoznamo tu: Dolinarja, Zdravnika in Mileno. Dolinar visi med dvema svetovoma. On je videl Lepo Vido, toda slutni, da ona ne more z njim, ker čuti, da njegova pot drži v vsakdanjost, da je prešibak za njeno kraljestvo. Ob strani mu stoji Zdravnik, človek iz trde realnosti. Ta ve, da je nekje Lepa Vida, da je nekje še drug svet, sam ga je nekoč nosil v sebi, toda spoznal je, da ni zanj, zato je izbral edino zanj možno pot. On kliče Dolinarja, ki koleba med Vido in Mileno, otrokom življenja, ki prihaja po poti: »Stoj, glej, življenje v življenju!«, in nato: »Prinesite vina! Pozabiti je treba, da je bil človek eno noč med blodnimi sencami!« K Dolinarju pride še Milena. Ona razume njegovo omahovanje, ker tudi sama pozna Vido. Ker ve, da je sama otrok življenja, se zaveda, da ne more biti takšna, kakor Vida. Saj njej je sojena vsakdanjost, kakor tudi Dolinarju. Prav zato pa je tudi samozavestna. Ko vpraša Dolinarja, kdaj bo poroka z Lepo Vido, on ne odgovori, temveč jo prosi, naj ostane pri njem (Milena). Lepa Vida pride k Dolinarju še enkrat, nato odide z Dionizom, ki je prihital za njo. Dolinar ostane sam z Mileno in Zdravnikom. Prisiljen je na pot v življenje. V srcu mu ostane le še spomin na nekaj lepega, kar je bilo in se nikoli več ne vrne.

Tretje dejanje: Pesnik nas pelje na zadnji prag, — na prag smrti. Nič več ni tu govora o Dolinarju, Mileni in Zdravniku. Ti so v življenju; pred nami stoje spet ljudje iz prvega dejanja, tisti, ki so spoznali, da morajo na

drugo stran. Prvi med njimi je na vrsti Poljanec. Med njimi, ki se poslavljajo od njega, manjka Dioniz, ki je odšel z Lepo Vido, ker:

»Fant je videl rožo čudotvorno,
v sanjah jo je videl daljnožarko,
vzdignil se je in je šel na pot.«

Mrva in Damjan pa čutita, da je prišla že tudi njuna ura, da sta že blizu kraljestvu, kjer je vse hrepenenje izpolnjeno, kjer ni več trpljenja. Zato so vsi mirni in udani, z nekim svetim strahom pričakujejo zadnjega povelja. Ko se Damjan in Mrva poslovita in ostane Poljanec sam z Materjo, ki zadržuje ob njem, se uresniči njegovo sanje: Zadušno zidovje se razmakne, duhovi so sproščeni, nebo je odprto in kakor solnčni žarki se preliva med dušami neizmerna sreča. Pri Mrvi, Damjanu, Poljancu, Dionizu, pri vseh je Lepa Vida, z njimi gre sama solnca naproti.

Po tem predsmrtnem videnju Poljanec s poljubom Lepe Vide na ustnicah umrje. Ob strani mu stojita utrjena Dioniz in Vida. Mati mu zatisne oči.

To bi bila kratka vsebina tega, poleg Prešernovega »Krst pri Savici« brez dvoma našega največjega pesniškega dela, ki se lahko meri tudi z največjimi svetovnimi umotvori. Kdor ga hoče spoznati globlje, se mora sam utopiti vanj.

Naše gledališče si je nadelo nalogo, da ga uprizoni za desetletnico Cankarjeve smrti. Težka naloga. Rešilo jo bo le, če si bodo vsi sodelujoči edini pred vsem v enem: Ničesar ne sme biti narejenega, vse mora biti tako preprosto in resnično, kakor življenje, ki diha iz pesnitve. Če bo vse preprosto, bo veliko, in bo pretresalo do globin.

Kaj je novega

Koledar

Torek, 11. decembra. Damaz.

Osebnosti

★ Iz železniške službe. Postavljeni so: za uradnika II. kategorije 3. skupine: Justin Sava, št. Vid-Višmarje; za zvanika I. kat. 4. skup. Belič Viktor, Kamnik; Pesjak Fran, Debelak Anton, Riolič Ivan, vsi kurilnica II. Ljubljana gor. kol.; Aysec Fran, Belič Ivan, Klarer Edvard, Oblak Ferdinand, vsi kurilnica I. Ljubljana gl. kol.; za zvanika II. kat. Oman Mihael, Krajska gora; Zalar Anton, Ledinek Karel, Mesarič Stefan, vsi kurilnica Maribor; Kovačič Fran, pr. sekcija Zidani most. — Premišljeni so: uradnik II. kat. 1b skupine Černe Josip od prometno-komercialnega k strojnemu oddelku na sedežu ravateljstva; uradniki II. kat. 3. skupine Bevc Edmund od prog. sekcije Jesenice k gradbenemu oddelku direktorije; Jerše Viljem s postaje Tezno v Ljubljano gor. kol.; Zupan Mihael s postaje Verd za šefa postaje Borovnica; Milost Bogomir s postaje Rimske Toplice k prometno-komercialnemu oddelku; uradnik II. kat. 4. sk. Bitenc Anton od direktorije Sarajeva h gradbenemu oddelku dir. Ljubljana; uradniki II. kat. 3. skupine Weber Viktor s postaje Lesce-Bled v Čakovce; Kokot Karel s postaje Videm-Krško v Tezno; Levčič Fran s postaje Zalog v Ljubljano gl. kol.; Pirjevec Stanko s postaje Hrastnik v Zalog; Jenčič Marcel s postaje Borovnica v Hrastnik; uradniki III. kat. 1. skupine Lešnik Anton s postaje Mirna peč za šefa postaje Šmarje-Sap; Jug Vinko s postaje Šmarje-Sap za šefa postaje Mirna peč; uradniki III. kat. 3. skupine Seher Jakob s postaje Višnja gora k prometno-komercialnemu oddelku direktorije; Maver Fran s postaje Logatec v Lajhenburg; Maričnik Josip s postaje Tržič v Slovenjgradec; Wernig Albin iz materialnega skladišča Zagreb k prometno-komerc. odd. direktorije; uradnik III. kat. 4. s. Adlešič Teodor s postaje Breznica v Borovnico; zvanik I. kat. 4. skupine Stalowsky Cecilija s postaje Kranj k prom.-komerc. oddelku direktorije; zvanik II. kat. Košir Alojzij od prog. sekcije Novo mesto k prog. sekciji Ljubljana gl. prog.; Mlakar Anton s postaje Dravograd-Meža v Celje. — Imenovan je uradnik I. kat. 7. skupine inž. Urban Fran za šefa progovne sekcije Novo mesto. — Napredovali so: za uradnika III. kat. 3. skupine Neiger Fran in Zelenko Ivan, oba zvanika I. kat. 1. skupine. Ljubljana gl. kol.; za zvanika I. kat. Rajšp Aleksander, kurilnica II. Ljubljana gor. kol.; Primec Ivan, kurilnica ekspozitura Jesenice; Mešnik Jozef, Pragersko; Jančič Vinko, progov. sekcija Maribor gl. prog.; Zigon Ivan, progovna sekcija Novo mesto; Repič Ignacij, progovna sekcija Ptuj; Sinkovec Ludovik, kurilnica I. Ljubljana gl. kol.; Dovč Franc, Peruzzi Miroslav, Kokoč Rihard, kurilnica I. Ljubljana gl. kol.; Kovič Avgust, kurilnica ekspozitura M. Sobota; Humar Ivan, kurilnica II. Ljubljana gor. kol.; Lipoglavšek Josip, kurilnica ekspozitura Pragersko; vsi dosednji zvaniki II. kategorije. — Službena stalnost je priznana Pezdor Gregorju, uradniku III. kat. 4. skupine, prog. sekcija Ljubljana gl. prog. — Iz službe so izstopili: Sotošek Janez, Litija; Inglič Fran pri prom.-komerc. oddelku direktorije, oba uradniki II. kat. 5. skupine; Inglič Anton, uradnik III. kat. 4. skupine na postaji Nomenj. — Upokojen je Borucki Ivan, zvanik II. kat. 1. skupine na postaji Maribor gl. kol.

Ostale vesti

★ Naši župani. V Medvodah je izvoljen za župana naš odlični somišljenik g. Franc Erjavec. Kako zelo zaupajo g. novemu županu njegovi volilci, se vidi iz tega, da so celo nekateri odborniki nasprotnih strank oddali svoj glas zanj. — V Grosupljem je ponovno izvoljen naš delavni pristaš g. Mihael Adamič. Tudi svetovalci so vsi pristaši SLS.

★ Kupite koledar Jugoslovanske kmetske zveze. Vrečina je bogata. Cena 10 Din. Naroča se v tajništvo Jugoslovanske km. zveze, Ljubljana, Jugoslav. tiskarna.

★ G. zaupnike, ki so prijeli Koledar J. K. Z. v razprodajo prosimo, da poslane izvide kolikor mogoče hitro razpečajo, oziroma vrnejo, da moremo postreči drugim.

★ Slovenskemu kat. dijaštvu! V okviru svetovlavljskih slavnosti, ki se vrše prihodnje leto v Pragi, se bo vršil tudi zlet češkega katoliškega dijaštva. Zlet pade ravno v dni, ko se bodo mudili v Pragi naši Orli. Vabimo zato tudi slov. kat. dijaštvo, da se v velikem številu pridruži ostalim izletnikom, da ob tej priliki skupno z ostalimi Slovenci obišče svoje češke tovariše. Kat. dijaštvo bo ob priliki omenjenega izleta priredilo delovni kongres in slavnostni občni zbor, ter skupno dijaško romanje k Stari Boleslavi.

★ Spremembe v prometu potniških vlakov. S 15. decembrom t. l. stopijo sledeče spremembe voznega reda potniških vlakov v veljavo: Na progi Planica — Jesenice vozi dnevno redno potniški vlak z odhodom iz Planice ob 6.14 in prihodom na Jesenice ob 7, zato pa izostane sedanji potniški vlak z odhodom iz Planice ob 5.04 in prihodom na Jesenice ob 5.50. Na progi Ljubljana gl. kol. — Karlovec vozi dnevno redno potniški vlak z odhodom iz Ljubljane gl. kol. ob 16.05 in prihodom v Karlovec ob 20.58, zato pa izostane na progi Ljubljana gl. kol. — Novo mesto dosednji potniški vlak z odhodom iz Ljubljane gl. kol. ob 11.50 in prihodom v Novo mesto ob 14.45 ter na progi Novo mesto — Karlovec vlak z odhodom iz Novega mesta ob 16.20 in prihodom v Karlovec ob 18.59. Na progi Črnomelj — Novo mesto vozi dnevno redno mešani vlak z odhodom iz Črnomlja ob 19.35 in prihodom v Novo mesto ob 21.15, zato pa izostane mešani vlak z odhodom iz Črnomlja ob 19.10 in prihodom v Novo mesto ob 20.50. Na progi Trebnje — St. Janž vozi

dnevno redno mešani vlak z odhodom iz Trebnje na Dol. ob 15.33 in prihodom v St. Janž na Dol. ob 16 ter v obratni smeri mešani vlak z odhodom iz St. Janža ob 17.26 in prihodom v Trebnje ob 18.19, zato pa izostane dosednji mešani vlak z odhodom iz Trebnje ob 14.20 in prihodom v St. Janž ob 15.39 ter mešani vlak z odhodom iz St. Janža ob 17.07 in prihodom v Trebnje ob 18.06. Popolni vozni redi teh vlakov so razvidni na postajah.

★ Litijsko okrajno učiteljsko društvo zboruje v sredo, 12. decembra ob 8 zjutraj na drž. učiteljsko v Ljubljani. Na dnevnem redu je tudi zanimivo predavanje: »O pouku duševno zaostale mladine«.

Uboji radi podoknice

V slavonski vasi Gradište se je dogodil krvav zločin. Muzikant Pavel Gjorgjevič je bil v sosednji vasi na ženitovanju, je tam gošel, jedel, najbolj pa pil. Po poti domov si je hotel pregnati dolgčas in je pričel igrati na gosli. Tako je prišel v Gradište in bogve kaka muha ga je pičila, da je šel svojemu srboritemu sosedu Ivanu Kadiču zagosti podoknico. Kadič je kmalu prihrumel ven in pričel poditi pijanega muzikanta proč. Ta pa se ni dal odgnati, temveč je še celo šel v Kadičevo hišo, se vsedel v kuhinjo in igral dalje. Kadič je ponovno poskušal, da odpravi vsiljivega muzikanta. Prišlo je med njima do hudega prepira, Kadič je zagrabil sekuro in udaril z njo Gjorgjeviča po glavi ter ga ubil. Nato se je Kadič šel sam javiti orožnikom. Izjavil je, da je Gjorgjeviča zato ubil, ker radi njegovega igranja ni mogel zaspati.

★ Cerkniška dekanija, ki jo je v preteklih tednih prepotoval zastopnik svete vojke Fr. de Cecco, je pokazala za treznostni pokret toliko zanimanja, kakor doslej še nobena dekanija. Ustanavljajo se tudi brezalkoholne gostilne, ki bodo imele v bodočnosti vedno večji pomen.

★ Dve novi kliniki v Zagrebu. V nedeljo se je vršila v Zagrebu svečana otvoritev dveh novih klinik, venerološke in otroške. Obe kliniki sta nastanjeni v novi skupni zgradbi na Salati. Zgradba še ni dogotoljena in ima prostora za 42 oseb, je pa urejena zelo komfortno. Ko se bo zgradba izpopolnila bo prostora še za kakih 90 oseb. Svečanost je otvoril rektor zagrebškega vseučilišča dr. Belobrk, prisostvovali pa so ji zastopniki raznih zdravstvenih in drugih oblasti. Vodja nove klinike je prof. dr. Fran Kogoj.

★ Samoumor belgrajskega veletrgovca v Budimpešti. V hotelu »Britania« v Budimpešti je izvršil samoumor belgrajski veletrgovec Evgen Deutsch. Zastrupil se je z luminalom. Nezvestnega so ga prepeljali v bolnišnico, kjer kmalu nato umrl. Deutsch je imel veleposredstvo v bližini Velikega Bečkereka, v Modošu pa je imel parni mlin. S slabimi špekulacijami je izgubil premoženje in je odšel v Beograd, kjer je pričel trgovino s kolonialnim blagom. Ni pa se mu posrečilo priti na zeleno vejico in je poskusil v Budimpešti. Ko mu tudi tu ni šla kupčija, si je vzel življenje.

★ Velik požar v Sisku. V petek zvečer je izbruhnil v Sisku v trgovini Lichtenberger in Trautmann velik požar. Ogenj je nastal v kleti radi eksplozije bencina in se je nato razširil s tako silo, da niso mogli skoro ničesar rešiti. Škoda znaša okrog milijon Din.

M. U. dr. Franc Debevec

špecialist za pljučne bolezni in tuberkulozo po nad triletnem strokovnem študiju in praksi v tu- in inozemstvu, prične s 14. decembrom 1928 ordinirati v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 18, II. nadst. — od 10 do 12 pop. in od 2 do 3 pop. Röntgen, pneumothorax (čim bodo instal. aparati).

★ PRIJAVO DOHODKOV OD ZGRADB MORAJO HISNI LASTNIKI vložiti v času od 15. decembra najpozneje do 15. januarja 1929 in se dobi tozaderna tiskovina v Jugoslovanski knjižarni v Ljubljani po 1 Din komad. Prijave so oproščeni samo kmetski posestniki, ki uporabljajo svojo hišo samo za stanovanje svoje kmetske družine in nimajo v hiši nobene tuje stranke, ne izvršujejo nobene obrti ali trgovine in tudi niso nikjer uslužbeni. Razen kmetskih posestnikov morajo torej prijavo vložiti vsi drugi ne samo v mestih, temveč tudi na deželi.

★ Dr. DERČ. se je vrnil s študijskega potovanja in zopet ordinira.

★ NA BERLINSKI AUTO-RAZSTAVI je napravil posebno Mercedes-Benz sijajno kupčijo. Pripovedujejo o več milijonem prometu. Mercedes-vozove kupi vsak strokovnjak, ker ve, da so neporučni ter brzo in zanesljivo teko. Tudi Continental-obroče, ki spadajo med najboljše, so v Berlinu vsehsplošno hvalili.

★ ZA BOŽIC spominjajte se vsi prejemniki položne štev. 14.066 najbednejših. Podporno društvo slepih.

★ DORAŠČAJOČA MLADINA naj zavzame zjutraj kozarec naravnega »Franz-Josef« grelnice, ki doseže vsled svojega učinkovanja kot čistilo želodca, črev in krvi zelo zadov-

ljuje uspehe pri deklicah in dečkih. Na otroških klinikah se uporablja »FRANZ-JOSEF« voda že pri malih, češče zelo zaprtih bolnikih. Dobiva se v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

★ Ia REMSCHEIDSKE ŽAGE: jarmentice, mlinske, krožne in druge v vsaki dimenziji, zajemane, dobite najugodnejše pri »JEKLO«. Stari trg, Ljubljana.

★ VSAKOMUR, KI POTUJE V ZAGREB priporoča se novootvorjena »Restavracija Valja« (Štajerska vinara), Marovca ul. 10 (Prolas), Samostanska ul. 3. — Prvorazredna kuhinja in največja izbira štajerskih vin, ter zmerne cene.

★ KRASNA IZBIRA BLUZ, otroških obleke po nizki ceni, Kristofič-Butar, Stari trg 9.

Zdravila za živino

lastne priznane specialitete, naročate edino iz lekarn na Vrhniki! BOSULIN SVEČICE zoper srmančno vnetje pri govedih ter jalovost krav in telic, 12 svečic 30 Din. Protikataralni prah za konje: zoper prehlajenje, težko dihanje in kašelj, 30 Din. Sadnikarjev zdravilni prašek zoper obolenje prašičev 12 Din. Konjski cvet za mazanje 20 Din. lrd. Lekarna pri Angelju Varhu na Vrhniki.

Ljubljana

Nočna služba lekarn

Drugi bosta vršili nočno službo lekarni Sušnik na Marijinem trgu in Kurali na Gosposvetski cesti.

★ Umetnostna razstava B. Jakca se odpre v nedeljo 16. t. m. ob 10 dop. v Jakopičevem paviljonu. G. Jakac razstavlja topot kolekcijo slik iz svojega letošnjega potovanja po Afriki ter za dodatek nekaj dolenskih motivov. Zarečnega afriškega solnca in barv polne, solnčne Jakcove slike bodo tudi lepo božično darilo.

★ Predavanje o Meštrovici. Danes se prične zadnje predavanje v ciklu »Teden angleške kulture« pod naslovom: »Meštrovici med Angležci. Predava znani zagrebški publicist, osební prijatelj velikega mojstra in izvrstni poznavalec njegovih del dr. Milan Čurčin. S projekcijami Meštrovicinih del bo tolmačil umetnost našega odličnega kiparja in njegovo umetniško misljo v Angliji. Predavanje se vrši izjemoma v zborniški dvorani univerze ob 18 do 19 zvečer. Vstop prost.

★ 10. obletnico smrti pisatelja Ivana Cankarja praznuje del. pevsko društvo »Cankar« danes zvečer ob 20 v dvorani Filharmonične družbe. Na sporedu so: Uvodni govor, recitacija, solospeli in koncert društvenega moškega zbora.

★ Slovensko planinsko društvo opozarja na današnje zanimivo predavanje znamenitega nemškega alpinista g. Arwed Moehna iz Muenchna, »Preko Alp na smučeh, ki se vrši danes ob 20 v veliki dvorani hotela Union, združeno z lepimi skloptičnimi slikami. Predprodaja vstopnic v pisarni SPD. Frančiškanska ulica 10-I. (dvorišče) in zvečer ob 19 naprej v Unionu.

★ Materinski večeri. Otvoritev 12. t. m. ob 20 v prostorih zavoda za zdravstveno zaščito dece. Lipičeva ulica 5. Vstop prost. Spored 1. Pomen in namen materinskih večerov. 2. Vpliv materine prehrane na otroka. Predava primarij dr. Dragaš.

★ Društvo državnih policistov nameščencev in upokojencev v Ljubljani priredi priložnost 10letnice obstoja društva pod pokroviteljstvom g. vel. župana dr. Franca Vodopivec v hotelu Union v nedeljo 6. januarja 1929 plesno zabavo, združeno z bogatim srečevalom in šaljivo pošto. Čisti dobiček je namenjen podpornemu skladu onemoglih članov, vdov in sirot, zato se preplačila in darila za srečeval najhvaljeje sprejemajo. Za obilen posej se priporoča veselilni odsek.

★ Vojni invalidi, vdove in sirote, člani podružnice v Ljubljani, ki se radi božičnice še niso prijavili, naj to stori najkasneje do sobote 15. t. m., ker se na poznejše prijave ne bo oziralo. V poštev pridejo najpotrebnejši.

★ Smola in beg tatu. V nedeljo, nekako ob pol 10 zvečer se je vrnil trgovski sodrnik Milan Prusnik domov v Vodmat št. 37, kjer stanuje pri svojem očetu, gostilničarju Antonu Prusniku. V veži je naletel na čudnega neznanca, ki je stikal okrog, čeprav so že vsi domači spali. Mladi Prusnik je takoj vedel, da ima opraviti s tatom. Brž ga je prijel, ga pahnil v kuhinjo in vrata zaklenil, nato pa je stekel na stražnico ter tam sporočil vest o nečistem nočnem obisku pri njih doma. Ko so prišla stražnika na lice mesta, je tat že pobegnil iz kuhinje. Na dvorišču za hišo so domači našli cel kup obleke, ki so jo spoznali za svojo lastnino. Obleka, ki jo tat ni mogel odnesti, je bila vredna svojih 2500 Din. Tat se je zvečer splazil v podstrešno sobo, kjer spijo posli in od tam v sosednjo sobo, odkoder je skozi okno pometal vso boljše obleko, ki jo je dobil. Delal je pri tem tako na tihem, da se niti gospodar Anton Prusnik, ki je spal v sosednji sobi, ni prebudil. Ko je hotel tat po obleko na dvorišče, ga je srečal Milan Prusnik, ki ga je prijel. Vendar pa je tat le odnesel nekaj obleke, tako zimski suknjič, hlače in jopico, last domačega hlapca in vredno skupaj okrog 900 Din. Tatvine sta osumljena dva gostilniška gosta, ki sta se v nedeljo zadrževala pozno v večer v gostilni in sumljivo preiskovala in ogledovala vežo in stopnice.

★ Vlom v trafiko. Razni tatovi in zlikovci so že od nekdaj imeli na pikli kioske in barake s prodajalnami, zlasti pa trafike. Zadnji teden je policija zasačila dva taka zlikovca pri delu in preprečila dva vloma v trafike. V tretje gre rado in zato je imel tretji vlomilec v trafiko tem večjo srečo in tem boljši plen. V noči od sobote na nedeljo je dosedaj še neznan vlomilec vdrl v trafiko Dolžan v Rožni Dolini, cesta II. št. 3 (na Murno-vem vrtu). Neznani zlikovci je prišel ponoči po železniškem tiru do vrta, kjer stoji baraka trafike, preskočil vrtno ograjo ter nato najbrž ob ropotanju mimo vozečega vlaka odstranil od barake nekaj desk in napravil dovolj široko luknjo, da je mogel splezati skozi. Moral pa je še poprej odmakniti omaro, na kar je šel mogel v trafiko. Tu je popolnoma vse izropal. Odnese je večjo količino cigarete, tobaka, cigar, znamk in raznih kadilskih predmetov ter za okrog 800 Din gotovine. Lastnik trafike trpi skupno 5560 Din škodo. K sreči je bila trafika zavarovana proti vlamu za 5000 Din, tako, da lastnik ni prevel škodovano.

★ Ujet tat koleca. K mehaniku Nardinu v Bergantovi ulici je prišel včeraj mlad fant in mu v tržankem narečju ponudil v nakup še prav do-bro ohranjeno kolo. Nardin si je ogledal najprej

PRIZNANO

najboljša oblečila pri najniž-jih cenah nudi renomirana trvdka
J. MAČEK
Ljubljana, Aleksandrova cesta 12

kolo, nato pa še fanta od nog do glave: »Počakajte trenutek, grem po denar! Šel je res, toda po stražnika. Fant je čakal, misleč, da mu bo mojster res prinesel denar, dočakal pa je stražnika, ki ga je kar brž aretiral. Fant je na policiji povedal, kdo da je. Ime mu je Ernst Bischoff in je rojen 1.1908. v Trstu, pristojen pa je v Ljubljano. Bischoff je sploščka sicer trdil in se pridulal, da je kolo že tri leta njegova last in da ga je kupil 1.1925 v Vrstu. Toda g. Močnik, ki ga je zasilal, že pozna take tičke. Ni bilo dolgo, pa je fant že priznal, da je kolo »ruknil« v nedeljo zvečer v neki veži sredi mesta, kje, se sam ne spominja več dobro. Policija pa je sedaj pred novo nalogo: kolo že ima in tatu tudi, nima pa lastnika, ker se dosedaj še nihče ni zglašil na policiji in povedal, da mu je bilo kolo ukradeno.

★ ZADRUGA MESARJEV IN PREKAJEVALCEV V LJUBLJANI sporoča cenj. občinstvu, da bodo vse mesnice, stojnice in barake v okoliših policijske direktorije ljubljanske vsako leto v času od 1. decembra do 1. marca ob nedeljah ves dan zaprte. Zato bodo pa zgoraj navedeni lokali odprti dan prej, t. j. ob sobotah od 5 zjutraj do 19 zvečer. S tem bo ustrezno želji pomožnega osebja po nedeljskem počitku. Radi narodnega praznika ujedinjaenja in Marijinega Splošja se prične počitek letos v nedeljo 16. t. m.

Maribor

★ Maistrovim borcem! S slavnostnega večera, ki ga je obhajal dne 1. decembra general Maister v krogu svojih borcev, se je odposlala udanostna brzojavka Nj. Veličanstvu kralju Aleksandru. General Maister je prejel od maršalata dvora sledeči brzojavni odgovor: G. general Nj. Veličanstvo kralj je z zadovoljstvom sprejel izjavo udanosti, prisege in pozdrave borcev za svobodo Maribora in je blagovolil odrediti, da se udeležencem proslave sporoči njegova srčna zahvala. — Min. dvora Jankovič.

★ Somišljenikom I. okraja! Drvi ob 19 občni zbor SLS za I. okraj v društvenih prostorih na Koroski cesti 1.

★ Božični priredi v nedeljo, dne 16. decembra ob 19 Krščanska ženska zveza v veliki dvorani Narodnega doma. Obdarovane bodo uboge članice ter njih otroci.

★ Samo še ta teden traja razstava prof. I. Mežana v kazinski dvorani.

★ Stanovanjskim najemnikom! Od društva stanovanjskih najemnikov za Maribor smo prejeli v objavo: Stanovanjski najemniki naj prijavijo društvu vsako povišanje najemnin, slučaje praznih stanovanj in spreminjanje stanovanjskih prostorov v poslovne lokale v zadnjem letu, morebitne zahteve visoke odkupnine za stanovanja in visokih prispevkov za popravila.

★ Streška družina ima svoj redni letni občni zbor v četrtek, dne 13. t. m., pri Zamorcu (Radio-dvorana).

★ Zimski sportniki so izbrili oba praznika ter pohitili v velikem številu na Pohorje. Samo na Klopnem vrhu je bilo do 50 smučarjev. Smuka sicer ni bila prvovrstna radi južnega vremena; toda ob začetku zimskosportne sezone gotovo dobra.

★ Briljantna uhana, vredna 40.000—50.000 dinarjev pogreša od nedelje sem neka stranka v Gosposki ulici. Uhana sest. jita iz po 9 briljantov; pet manjših obdaja večji briljant v sredini, ostala dva sta pa na privresku.

★ Na stopnično ograjo se je obesil včera zjutraj med 3 in 4 Franc S., hlapec, stanujoč v Marijini ulici. Vendar so ga sosedje že pravočasno rešili gotove smrti s tem, da so prerezali usnjati jermen, na katerem je visel raz ograjo. Vzrok samomorilnega poizkusa ni znan.

★ Nevarne prijateljice. V neki gostolni v Vetrinjski ulici je sedel pri kozarcu vina s svojo znanko neki ključavničar. Gostje so nato opazili, kako drsi Ivanka roka v žep dragega prijatelja. Na to je bil opozorjen stražnik, kateremu je Ivanka sicer listnico izročila; oskubljeni prijatelj pa je na svoje veliko presenečenje ugotovil, da je listnica prazna in brez denarja. Ivanka se je zagovarjala na vse mile vize, pa ji na policiji kar nič ne marajo verjeti. Rod teh dvorjank-izmaknjavk se po posameznih mariborskih ponočnih zatekališčih čez dan bolj množi.

★ BRIVCA išče poveljstvo 32. art. polka v Mariboru.

★ ČEVILJE DOBITE POVSOD, dobre čevlje tupaam, a prav dobri, nepremočljivi in nogi prijetni so le KARO-čevlji, Maribor, Koroska cesta 19.

Celje

★ IV. prosvetni večer se vrši v telovadnici celjskega Orlovskega doma prihodnji ponedeljek dne 17. decembra ob 8. uri zvečer. Predaval bo vseučiliški profesor in v mednarodnem znanstvenem svetu priznani učenjak g. dr. Fran Grivec o predmetu: Verski, narodni in socialni pomen Ciril-Metodijske ideje. Predavanje bodo pojasnjevali skloptične slike, med njimi več lepo barvanih. Večeru primerno literaturo bo v ruskem jeziku recitala ga. Hristina dr. Lovšinova. Mešani zbor Kat. prosv. društva bo izvajal del Kimovčeve staroslovenske maše. — Vstopnice za to veleznanimi večer se dobe v Ljudski knjižnici Kat. prosv. društva na Cankarjevi cesti 4.

★ Celjska nedelja. Resnično, Celje postaja veliko. Čeprav je vreme prešlo nedeljo naravnost vabilo iz mesta, saj je bilo kot v zgodnji jeseni, toplo in deloma celo solnčno, in se je vabilu res tudi lepo število Celjanov odzvalo, so bile številne prireditve v mestu naravnost presenečljivo lepo obiskane. Presenečeni so bili zlasti Krekovi, ki so popoldne v Narodnem domu vprizorili narodno igro »Domen« in ki so se bili, da jim Charlie v mesnem kinu in Gejša v mestnem gledališču ne odneseja uspeha. Pa je bil strah prazen. Imeli so nabito polno dvorano. Nič manj kot v Narodnem domu ni bilo gneče v mestnem kinu, kjer so dajali Chaplinov »Cirkus«, to zares juhovito in vsebinsko bogato Chaplinovo komedijo. Zadovoljno pa je moralo to nedeljo biti tudi mariborsko gledališče, ki je imelo popoldansko predstavo »Gejša« zadovoljivo, večerno predstavo »Adieu, Mimic« pa kar zelo dobro poseto.

Porotna zasedanja

Umor v Bohinju

Ljubljana, 10. decembra.

Prvi je stal pred porotniki znani cerkveni tat Ivan Frakelj, o katerem smo o priliki njegove aretacije obširno poročali. Njegov zagovornik je predlagal, naj se preišče Frakljevo duševno stanje in je bila radi tega razprava prelojena.

Po daljšem odmoru se je nato pričela porotna obravnava proti Zdravku Deleja, ki je tožen radi umora po §§ 134 in 135 toč. 4. kaz. zakn. Obtoženega zagovarja dr. Egon Stare, dočim je senat ostal isti.

Zdravko Deleja je prišel leta 1921. iz Celja v Maribor, kjer je dobil službo skladiščnika. Kmalu se je seznanil z omoženo Matildo Likarjevo, katere mož je bil mizar in skladiščnik pri neki lesni industriji v Mariboru. Likarja sta se komaj pred letom poročila in sta bila v zakonu srečna in zadovoljna, dokler ni za ženo Matildo jel hoditi Deleja in jo začel močno otuževati. Posledice niso izostale in Matilda je poročila dekle. Po porodu se je zapeljana žena za par dni vrnila k možu, kmalu ga je pa za vedno zapustila in se potem tudi sodno od njega ločila. Malo dekle je dala v rejo Pepci Mohorkovi za 500 Din mesečno.

Obdolženec pa glasom obtožnice ni imel ljubeznivega razmerja samo z Likarjevo, ampak se je ločeval tudi drugih, zlasti omoženih žensk. Domovinska občina Rečica ob Savinji ga sploh zelo slabo opisuje.

Obtožnica pravi, da je Deleja pustil ob odhodu iz Celja pri večih trgovcih znaten dolg. Oskodoval je več trgovcev z usmjem za več tisoč dinarjev. V Mariboru je Deleja Likarjevo čim se je z njo spoznal, takoj začel izkoriščati, zlasti še, ko je bil sam iz službe odslovljen. Čeprav je Likarjeva z vso možno ljubeznijo skrbel za njega, dala ji je on tudi uničil mirno družinsko življenje, je z njo zelo surovo ravnal. Večkrat jo je pretepal in kľofutal, da je morala ob takih prilikah vsled bolečin in težjih poškodb ostati po več dni v postelji.

V takih razmerah je Likarjeva zapustila Maribor in prišla v Ljubljano, kjer je kot natakarica vstopila v službo v neki kavarni. Dasi je ona iz lastnega nagiba zapustila Delejo, ji je ta kljub temu še pisal. Iz nekega njegovega pisma izhaja, da je napravil v Mariboru 7000 dinarjev dolga. Vsled tega je pregovoril Likarjevo, da ga je pooblastila, da sme dvigniti njeno doto pri sodišču v Ptuj. Ona je nato pristala, ter je on res dvignil 2000 Din ter ta denar porabil v delno kritje svojih dolgov. Razen tega si je pri mariborski »Orjunici« izposodil tisoč dinarjev. Potem je odšel v Ljubljano, kjer je pri trvdki Stupica nastopil službo skladiščnika. Tu pa je ostal le pet mesecev, ker so se dogajale razne nerednosti ter ga je trvdka radi tega odpustila. Z Likarjevo se je med tem pobotal in sta spet skupno stanovala. Njegova stara nra pa ni popustila in je Matildo ponovno pretepal in kľofutal. To zlasti zato, ker je menil, da mora ona ves svoj zaslužek izročiti njemu. Očitno ji je, da preveč izda za obleko, frizerja, kino — zanj pa da potem premalo ostane!

V tem so Deleja klicali na orožne vaje v Celje, kamor je odšel lani februarja. Od voja-kov je Matildi pisal, naj poravnava v Ljubljani njegove dolgeve za hrano in stanovanje. Te dolgeve je Deleja napravil v kratkem času bivanja v Ljubljani, dasi ga je sicer Likarjeva povsem vzdrževala s hrano in stanovanjem. Ko je bil namreč odpuščen pri Stupici, se ni več brljal za drugo službo, nego je raje postopal po Ljubljani.

Za Matildo Likar se je v tem začel zanimati dobro situiran gospod, ki bi jo tudi poročil. Ko je Deleja videl, da ga Matilda več ne mara, je še bolj silil za njo. To je delal pač iz gola koristiljublja, ter ni bil na Matildinega novega znanca prav nič ljubosumen. Končno pa je Deleja na nasvet svojih sorodnikov odpotoval v Skopje k svoji poročeni sestr. V to svrhu si je izprosil od dotičnega Matildinega znanca večjo vsoto denarja. V Skoplju pa se tudi ni brljal za službo, zato je jel presedati svaku, ki ga je moral zastoj vzdrževati.

Likarjeva pa je bila vsa srečna, da se je spet rešila hudobnega človeka, ki jo je le vedno in ob vsaki priliki izkoriščal. V Ljubljani si je polagoma ustvarila lepo eksistenco, ko je postala pri »Zlatorogu« poslovodkinja. Komaj pa je to zvedel Deleja, je jadrno zapustil Skopje ter se sredi marca spet pojavil v Ljubljani. Toda Matilda ni hotela o njem nič slišati. Kljub temu jo je Deleja siloma pripravil do tega, da je v njenem stanovanju prenočeval, in dobival na njen račun hrano. Tudi mu je kupila obleko in čevlje, hotel pa si je na njen račun izposojati denar od ostalih uslužbencev. Ker je mislil, da je gostilna njena last, jo je nagovarjal, naj jo proda, ter zahteval, da potem dotični izkupiček njemu izroči, češ, da bo on otvoril kakšno trgovino. Ona je ugovarjala. Povedala mu je ponovno, naj si preje preskrbi službo, sicer da ni govora o kakem ponovnem razmerju. On je nato začel groziti z umorom, česar se je ona močno ustrašila. To je Matilda povedala več osebam.

Letos 11. aprila je Deleja hotel izvršiti svojo hudobno zamisel ter ji je grozil v njenem stanovanju z napetim revolverjem. Grozil ji je, da jo ustrel, ako ga ne bo več vzdrževala. Likarjeva je spoznala, da ji bo ta človek končno onemogočil vsako kretanje v Ljubljani. Saj je bil čez dan stalno v njeni gostilni, jedel in pil, ponoči pa se je obehal po njenem stanovanju in ji tamkaj še grozil. Zato je natihoma zapustila Ljubljano in se za nekaj časa preselila na de-želo.

Deleja pa je toliko časa poizvedoval, da jo je izsledil. Potem je zastavil svoj sokolski krog, da je tako dobil denar za vožnjo v Bohinj. Tam je zahteval od Matilde, naj se vrne takoj v Ljubljano, da ga bo potem spet vzdrževala. Ona mu je pripravila tistikrat dobro večerjo, nakar ga je spremila ob 10 ponoči proti Bohinjski Bistrici. Ob tej priliki se je obtoženec delal, kakor bi se povsem pomiril z njo ter da se je poslavljala od nje. Komaj pa sta prišla ven iz vasi, je Deleja izvelkel iz žepa revolver in v Likarjevo trikrat ustrelil. En strel je Matildo zadel v sredino desnega senca, tako, da je šla krogla skozi močgane in prodrla lobanjo na levi strani, drugi strel pa je šel v levo tretji strel pa v desno stran prsi, tako da je vsled popolnega razdrobljenja možgan in krvavitve v prsno duplino Matilda takoj izdihnila.

Zločinec je nato se nameril revolver in oddal dva strela. Z njima pa se je le lažje poškodoval ter je kmalu popolnoma okreval.

Zasliševanje obtoženca.

Na vprašanje, če se čuti krivega in če je res storil to, česar ga dolži obtožnica, je Deleja odgovoril: »Na podlagi prečitane obtožnice in tega,

kar ste navedli, je jasno, da sem Likarjevo ustrelil, toda jaz se tega ne zavedam.«

Obtoženec odločno zanika, da bi bil on odtujil Matildo Likar njenemu možu, ker sploh ni vedel, da je poročena.

Plače je imel v Mariboru 2500 in je vzdrževal stanovanje in prehrano za oba. Ona je večkrat menjavala službe in bila dostikrat delj časa brez službe. Zato jo je moral on sam vzdrževati in jo zakladati z denarjem zlasti za obleko. Likarjeva je bila dostikrat ljubosumna, ker je bila sploh razdražljive narave; ob takih prilikah ga je zelo napadala in zmerjala, postajala besna in trgala raz sebe obleko. Kljub temu sta bila dobra prijatelja in je prepričan, da ga je res nad vse ljubila. V tej ljubezni je šla tako daleč, da ga je stalno zasledovala po vseh potih, kjer je hodil in bival. Vedno je hotela, da bi se bil ves nji posvetil in da bi ves prosti čas prebil pri njej. Ko je odšla v Ljubljano, šel sem za njo in mi je obljubila, da bo odslej dobra ženska in da bo vse dobro, če bova skupaj. Ko je bila v kavarni »Centrale«, je sama hotela, da bi bil vedno tja zana-jal, da bi me tako imela vedno pred očmi. Ona je bila kriva, da sem zgubil službo pri Stupici, ker sem radi nje vedno prihajal prepozno v službo, zakaj nikdar me ni hotela zlepa pustiti od sebe.

— G. Stupica pa pravi, da za službo niste bili sposobni?

— Seveda, ker sem bil ves noči pri njej v kavarni. Do dveh, do treh sem čakal, da je bila prosta in sem jo spremljal domov. Sicer pa ni res, da bi jo bil hotel spraviti v slabo luč. Ljubil sem jo in spomin nanjo mi bo vedno svet. — Hotel sem dobiti službo. Toda v Ljubljani se mi to ni posrečilo, izven Ljubljane pa me ona ni pustila. Saj sem ji večkrat rekel, da mi je sitno v Ljubljani živeti na njen račun, dasi sem pa v Mariboru jaz njo podpiral.

— Ali ji niste grozili?

— Ne, nikdar ji nisem grozil!

— Zakaj pa ste tistikrat v Bohinju vzeli revolver s seboj?

— Prav nič se nisem tega zavedal.

— Kaj se ne boste zavedali. Vsak človek vendar ve, če vzame orožje s seboj čemu ga vzame. In ko ga da v žep, vendar čuti, da ga je tja položil, da se tamkaj nahaja. A?

— Jaz sem vedno nosil revolver s seboj, še izza vojaških let. Zato mi je bilo nošenje tako vsakdanje, da me ni prav nič motilo in da nisem nikdar mislil na to, tudi tistikrat ne. Ko sem prišel k njej v Kamenje iz Boh. Bistrice, je trgala cvetke na travniku. Bila je sama in je pela. Pristopil sem k njej, ter ji povedal, da vse vem, kako je z njo in kako se zanimajo zanj tudi drugi. Hotel sem se tistikrat le posloviti od nje.

— Zakaj pa potem niste takoj šli od nje?

— Nisem mogel, ker je imela silno, popolno moč nad menoj. Pregovarjala me je, da naj nikar stvari ne jemljem tako hudo, ker me ima še vseeno rada. Šla sva nato večerjat, okrog 10 pa sva se spet odpravila iz gostilne.

— Ali ni v gostilni tudi pela?

— Dal igrala je na citre! Ko sva se vračala, je rekla, naj se vrnem v Ljubljano, vzamem za oba stanovanje, ker se bova potem poročila. To me je razburilo, ker sem smatral, da je to fino izvedena gesta, da se me iznebi. Bil sem takrat duševno popolnoma uničen. Ona me je objemala in jokala. Kaj se je potem še zgodilo, ne vem.

Obtoženi začne jokati in v krčevitih sunkih jokaje pripoveduje, kako je takrat imel občutek, kakor da se nekam potaplja, sicer pa nič ne ve.

— Trikrat ste streljali v vasjo, dvakrat vase, pa nič ne veste? Čudno! Ko pa vas je v bolnici izpraševal policijski nadzornik Zajdel, ste pa vse točno vedeli o streljih ter navedli, da boste vzrok streljanju navedli pozneje, če boste ostali pri življenju.

— Malo vem, kaj sem bil tistikrat v bolnici govoril. Bil sem ves zmešan. Vzrok temu je bilo duševno nerazpoloženje.

Priče.

Nato se prečitajo izpovedbe raznih prič. Neka priča, ki je dobro poznala Likarjevo, pove, da slednja ni bila nikdar na dobrem glasu. Nasprotno! Ko so ljudje videli, da se Deleja spušta z njo v razmerje, so se ga jeli prav vsled tega izogibati. Deleja je bil nasprotno znan kot fin in odločen fant, agilen narodni delavec v različnih društvi naprednega značaja v Sokolu, oblastnem odboru Orjune itd.

Tudi druge priče zagovarjajo Delejo, češ, da je bil miren, pošten in dober tovariš, dočim je bila Likarjeva ravno nasprotnega značaja.

Vseh prič je bilo v preiskavi zaslišanih 55, ter se je čitanje tozadevnih izpovedb zavleklo pozno v noč.

K razpravi so bile pozvane le važnejše priče, med njimi dve sestri in 67 lehma, napol slepa mati obtoženega Deleja. Mati pove, da je bil sin zelo dober z njo, stalno jo je podpiral z mesečnimi zneski, najprej po 200, potem po 250 Din. Ko jih je obiskoval o Božič ali Veliki noči, jih je vselej vse obdaroval. Novembra leta 1926 je dobila mati zadnjo podporo od sina, takrat je tudi šele zvedela, da se je on seznanil s to nesrečno žensko. Ona ga je tako vsega prevzela, da bi mu celo ljubezen do rodne matere iztrgala iz srca. Bila je to grozna novica za nas, zlasti še, ko smo prišli jaz in obe hčerki za njim v Ljubljano in je ostal nakrat brez službe. Nagovarjala smo ga, naj nastopi žensko in naj gre k sestri v Skopje, kar je tudi storil. Toda kmalu ga je spet z neodoljivo močjo privabila ona, ki je imela vso moč nad njim.

Sestra Nataša pove, da je brat Zdravko večkrat sklenil, pustiti Likarjevo, toda ko jo je zagledal, je takoj spet postal mehak. Pred Likarjevo je veliko trpel, tožil je tudi, da mu je nezvesta.

Za razpravo je vladalo izredno zanimanje ter je bila ves čas procesa dvorana natrpana z občinstvom, zlasti mnogo je bilo obtoženčevih znancev iz Maribora.

Razprava se ob zaključku lista še nadaljuje.

Trije uboii

Maribor, 10. dec.

Danes se je otvorilo zimsko zasedanje tukajšnje porote. Na zatočni klopi sedijo delavec Rihard Šoba, zidarski pomočnik Jožef Strmšek in delavec Janez Štrafela. Vsi trije se obtožujejo hudodelstva uboja.

Janez Štrafela, rojen 24. junija 1910 na Kukavi pa se obtožuje, da je v noči od 2. na 3. septembra t.l. zaklal v Juršinih v sovražnem namenu Alojzija Glažerja, ki je na posledica poškodbe umrl. Obtožnica pravi, da je bilo 3. septembra t.l. v Juršinih več fantov skupaj, ki so bili prav dobre volje, toda trezni. Med njimi je bil tudi Alojzij Glažer. Pri Kaučičevi trgovini so se fantje ustavili, samo Alojzij Glažer je nadaljeval pot naprej. Tedaj pa mu pride vriskaje nasproti obdolženec Janez Štrafela. Iz nepojasnjene razloga sta se nenkrat

Gospodarstvo

Povišanje delniške glavice. Francusko-srpska industrija cementa in uglja, a. d. v Belgradu bo povišala svoj delniški kapital od 10.000.000 Din na 20.000.000 z izdajo 10.000 novih akcijs. Subskripcijski rok traja od 15. do 31. decembra l. l. Vpis se vrši pri blagajni družbe ali pa pri Francusko-srpski banki v Belgradu ali v Parizu.

Poštna hrani nica. Število čekovnih računov se je v novembru zvišalo za 87. Stanje vlog je znašalo 30. novembra t. l. 625.4 milij. Din. Napram 593.0 v oktobru in 552.9 v septembru. Število vplačil je bilo 811.246 v znesku 2.549.5 milij. Din. Število celokupnega prometa se je izvršilo brez gotovine 2.430.3 milij. Din ali 47.63%. Število hranilnih knjižic se je v novembru pomnožilo za 535. Saldo hranilnih vlog je znašal 34.9 napram 34.0 v oktobru.

Carinski dohodki v novembru. V tretjem desetletju novembra so prejele centralne carinske blagajne 50.5 milij. Din. Skupno se prejele v novembru 145.2 milij. Din, napram 165.8 v oktobru in 157.2 milij. Din v septembru. V prvih osmih mesecih letošnjega proračunskega leta t. j. od 1. aprila do 30. novembra so znašali carinski dohodki 1124.0 milij. Din. Po proračunu pa je bilo predvideno 1103.2 milij. Din. Obstoja torej suficit od 20.8 milij. Din.

Borza

10. decembra 1928.

DENAR

Promet je bil danes na deviznem trgu prav znaten. Največ ga je bilo v devizi London (1.7 milij. Din), potem Curiha (1 milij.), ter Dunaja in Prage (po ¼ milij.); nekaj več ga je bilo tudi v devizi Berlin. Devize je dala Narodna banka, razen Newyorka, za katerega je bilo privatno blago na trgu. Tečajji so razen malenkostne spremembe v Londonu in Pragi, ostali nespremenjeni.

Devizni tečajji na ljubljanski borzi

10. decembra 1928.

	povpraš.	oon.	srednji	sr. 7 XII.
Amsterdam	—	2285.—	—	—
Berlin	1351.25	1357.25	1355.75	1355.75
Bruseli	—	79.88	—	—
Budimpešta	—	992.20	—	—
Curih	1094.10	1097.10	1095.60	1095.60
Dunaj	798.75	801.75	800.25	800.25
London	275.6	276.36	275.96	275.96
Newyork	56.79	56.99	56.89	56.89
Pariz	—	222.5	—	222.24
Praga	168.15	168.95	168.55	168.55
Trst	—	297.90	—	297.85

Zagreb. Amsterdam 2285 den., Berlin 1354.25 —1357.25, Curih 1094.20—1097.10, Dunaj 798.75—801.75, London 275.50—276.36, Newyork 56.787—56.987, Pariz 221.25—223.25, Praga 168.15—168.95, Italija 296.092—298.092, Budimpešta 990.70—993.70. Belgrad. Amsterdam 2288—2282, Berlin 1357.25 —1342.5, Budimpešta 993.39—990, Curih 1097.10—1094.10, Dunaj 801.75—798.95, London 276.30—275.50, Newyork 56.99—57.79, Pariz 223.25—221.25, Praga 168.95—168.50.

Dunaj. Podon.-savsko-jadran. 85.10, Zivno 133.80, Jugo 11, Alpine 42.10, Leykam 9.80, Trbovlje 58, Kranjska industr. 35.50, Mundus 180, Slavonija 0.66. — Dunaj. Beograd 12.50. Dinar 12.4275.

Curih. Belgrad 9.125, Berlin 123.70, Budimpešta 90.50, Dunaj 73.01, London 25.1825, Newyork 519.15, Pariz 20.2775, Praga 15.3825, Italija 27.18, Bukarešt 3.115, Sofija 3.74, Varšava 53.40, Madrid 83.85.

spoprijela, dokler se ni Alojzij Glažer zgrudil na tla, zaboden po odoščencu v levo stran. Radi smrtonosne krvavitve v prsno duplino in osrčnik je smrt prav hitro nastopila. Obdolženec se zagovarja na ta način, češ da ga je Glažer pričel vrteti in da ga je hotel vreti na tla; ker se je pa zbal, da bi navalili nanj tudi ostali fantje, je zgrabil nož in zabodel z njim Glažerja.

Porotni senat je bil sestavljen sledeče: Predsednik dr. Zihner, predsednik okrožnega sodišča, votanta dss. Zemljih in dss. dr. Travner. Obtožbo zastopa dr. pravdnik dr. Jančič, zagovornik vds. Alexander Ravnikar. Kot Zdravniška izvedenica sta fungirala dr. Jurečko in dr. Zorjan. Porotnikom so se stavila tri vprašanja: prvo glede uboja, drugo glede silobrana in tretje glede prekoračenega silobrana. Porotniki so pritrdili prvemu vprašanju ter drugo soglasno zanikali. Na podlagi tega krivdoreka je bil obdolženec obsojen na štiri leta težke ječe.

Rihard Šoba, rojen 14. marca 1903 v Slivnici pri Mariboru, se obtožuje, da je 26. septembra t.l. v Polani udaril večkrat Jožeta Znidarka s kolom po glavi, radi česar je Jožef Znidarko 27. septembra podlegel zadobljenim poškodbam. Omenjenega dne so namreč prikolovratili Jožef Znidarko, Anton Zigart in Avgust Samuh pred Lesjakovo hišo v Polani ter izzivali z »aufl biks«. Tudi so bili vsi trije zelo usilivi in prva dva sta se nazadnje celo spravila na late. Med tem pa je pridrvel iz hiše obtoženec, ki je delal pri Lesjaku, in udaril parkrat s smrekovim hodom po Jožetu Znidarku, ki se je takoj zgrudil in ki se mu je pri tem prelomila lobanjska kost na desnem temenu. Naslednjega dne je Znidarko umrl. Obtoženec se zagovarja, da je ravnal v silobranu, češ da je Znidarko dvignil proti njemu planko z namenom, da ga udari.

Porotniki so stavljeno vprašanje potrdili, nakar je bil Šoba obsojen na 5 let težke ječe.

Jožef Strmšek, rojen 5. marca 1906 v Cerovcu, se obtožuje, da je v noči od 4. na 5. oktobra t.l. udaril z dugo Janeza Kocuvana s tako silo, da mu je prebil lobanjo in da je Janez Kocuvan teži poškodbi podlegel. 4. oktobra zvečer so v Cerovcu pri posestniku Janezu Peršaku kožuhali. Pomagat so prišli po stari navadi tudi fantje iz Labone, med njimi Janez Kocuvan. Ko so se pa na Labončani vračali okoli polnoči domov, je pozval Janez Vajda Kocuvana k sebi ter zahteval od njega pojasnilo glede neke žalitve, ki jo je bil momenta izrekel med kožuhanjem Kocuvan. V tem momentu pa se naenkrat pojavi Jožef Strmšek, ki udari Kocuvana z dugo preko glave tako, da so Kocuvana morali prepeljati v bolnico, kjer je radi otrpnjenosti možganov nastopila smrt. Obdolženec dejanje priznava, sklicuje pa se v svojem zagovoru na pjanost.

Na podlagi pravdoreka porotnikov je sodni dvor obsodil Strmška na 6 let težke ječe.

VREDNOSTNI PAPIRI

Ljubljana. Celjska 158 den., Ljublj. kreditna 125 zaklj., Prašedion 920 den., Kred. zavod 175 den., Vevče 114 den., Ruše 260—280, Kranjska industrijska 280 den., Stavbna 56 den., Sešir 105 den.

Zagreb. Drž. pap.: vojna škoda ar. 436.50—438, kasa 435—436.50, termini: 12: 436.50—437.50, 7% inv. pos. 85.75—86, agrari: 53.50. — Bančni pap.: Poljo st. 17.50—18, n. 15.50—16.50, Kred. 93—95, Jugo 91—92, Lj. Kr. 125—127, Medjum. 57.50, Nar. 7000, Prašed. 920—922.50, Srpska 152, Zem. 140—145, Union 57.50—58, Etno 160—180, Obrt 38. — Ind. pap.: Guttman 190—195, Slavonia 6—6.75, Slaveks 100—102, Danica 150—155, Drava 500, Brog, vag. 320, Union 300—310, Isis 26—30, Ragusa 492—500, Trbovlje 472.50—477, Vevče 116—118, Nar. šum. 19, Piv. Sar. 250—300, Mlin 19.75, Oceania 255.

Belgrad. Narodna banka 7035—7040, vojna odškodnina 430.53—435, 7% invest. posoj. 86.—86.50, agrari 54—53, Brodar. dr. 59.

Žito

Položaj na žitnem trgu je ostal preko praznikov miren. Danes ni bilo skoro nobene ponudbe, povpraševanja pa ma' po pšenici, nekaj več za času primerno koruzo. Pričakuje se oslabilite položaja. Pšenica gornjebaška notira Din 245, spodnjebaška Din 242.50 nakl. postaja. Času primerna baška suha koruza notira Din 238, sremnska Din 240, slavonska Din 245, medjimurska inzulanska pa Din 252.50 nakl. postaja. V ostalih produktih ni nobene spremembe, tudi kupčije ne.

V Ljubljani so notacije nespremenjene. Zaključkov ni bilo. Tendenca je ostala nespremenjena.

Novi Sad. Pšenica: bč, gor. bč, pot. 240—242.50, par. Vršac 234—236, koruza: bč, nova 232.50—237.50, jecmen: bč. 255—260, bč. let. 285—290, moka: 0 g 345—355, št. 2 325—335, št. 5 305—315, št. 6 270—280, št. 7 255—260, št. 8 205—215, otrobi: bč, sr., bn. 177.50—182.50, krompir beli sl.: 110—115. — Tendenca: Promet: 82 v. pšenice, 6 ovsa, 17 koruze, 2 jecmena, 21 moke, 2 otrobov, skupaj 134 vagonov.

Budimpešta. Tendenca: medla. Pšenica: marec: 26.16—25.98, zaklj. 25.96—25.98, maj: 27.04—26.78, zaklj. 26.76—26.78, rž: marec: 24.88—24.74, zaklj. 24.72—24.74, maj: 25.46—25.24, zaklj. 25.28—25.30, koruza: maj: 28.46—28.38, zaklj. 28.36—28.38, julij: 28.66—28.52, zaklj. 28.50—28.52.

Les

Zaključeno je bilo 20 vagonov. Tendenca nespremenjena.

Živina

Živinski sejem v Zagrebu. Dne 7. t. m. se je vršil v Zagrebu običajni letni miklavžev sejem. Dogon in obisk je bil prav dober. Največ je bilo prignanih svinj, starih nad 1 leto, potem junje, kravn in konj. Svinj nad leto starih je bilo prodanih 877. Med kupci je bilo dosti slovenskih trgovcev. Tudi iz inozemstva je bilo mnogo kupecev in večji kontingenti živine so šli v inozemstvo. — Na trg je bilo prignanih: bikov 94, krav 834, junje 387, junčev 224, volov 938, telet 245, žrebecev 42, konj 1825, žrebecev 877, svinj nad 1 leto starih 829, svinj pod enim letom 877, prašičkov 106. Cene so bile: goveji živini: bik 6—8.25 Din, krave molznice 7 do 10 Din, krave za meso 4—5, bosanske krave 3.50—4, junčve za pleme 8—11, za meso 8—10, junci I. 7.50—8, junci II. 6.50—8, voli I. 8—9.50, voli II. 6—8, teleta živa 11—13, zaklana 14—16. Konji: žrebi 6000—7000 Din, konji težki tovorni par 11.000—12.000, lahki vzorni par 6000—7000, kmetijski par 6000—6500, jahalni kom. 3000—3500; žrebeta do 1 leta 800—1200, do 2 let 1200—1800, do treh let 2000—3000, konji za meso 1—1.50 za kg. Svinje: domače kg 13.50—16 Din, sremnske zaklane 17—20, svinje do 1 leta 10—11, nad 1 letom 12—13, prašički živi kom. 75—180.

Roki pravice ne utečeš

Celje, dne 10. decembra 1928.

Sveta življenje in vrvenje

Peter Klemen:

Slovenski kurir in njegova smola

(Popotni spomini iz dani po prevratu.)

(Dalje)

XXIII. POGLAVJE.

V Parizu. Hôtel Madison. Jugoslovanski odbor in njegovi člani.

Dobila sva taksi, ki naju je zapeljal v Rue des Petits champs 48, kjer se nahaja znani hotel Madison in tam je stanovala večina članov Jugoslovanskega odbora.

Vprašala sva, če imajo kako sobo. Toda smehljaje je odkimal vratar, češ, da bo v tem času zelo težko kaj dobiti, ker je v centru vse zasedeno.

Edvard princ Waleski, angleski prestolonaslednik. Princ je star sedaj 34 let; oženjen še ni in so se Angleži spravili z mislijo, da bodo imeli po vsej priliki prihodnjic samskega kralja.

In prebredla sva vse ulice tam okrog, obiskala sva štirinajst hotelov, a povsod, kjer sem vprašal:

»Avez-vous une chambre?« (imate kako sobo?), so odgovorili: »Pas une, monsieur!« (niti ene, gospod!).

Ko sva obupala, da sploh kaj najdeva, sva velela šoferju, naj naju pelje nazaj v Madison. Prišedši tja, sva vprašala, če je monsieur Trumbić doma in če naju lahko sprejme.

Vratar je pritrdil najinemu vprašanju, potegnila sva se z dvigalom v četrto nadstropje.

Gospod Trumbić naju je prijazno sprejel, ponudil stole in cigaret, »pak smo razgovarali« precej dolgo.

Razgovor je tekel o vseh perečih vprašanjih, o okupaciji naše zemlje, o politiki v Zagrebu in v Ljubljani, o zaveznikih in na zadnje o najinem potovanju.

Ko sva gospodu Trumbiću povedala, da nimava še prenočišča, je naročil svojemu kancelarju gospodu Ostojiću, naj gre iskat sobo, in če je ne najde v središču, naj jo išče kje na periferiji kje ob Seini v Quartier Latin.

Po dolgem konferiranju sva z doktorjem Lorkovićem zapustila gospoda Trumbića in šla v vestibul, kjer sva našla doktorja Gregorina in Trinajstiča. Povabila sta naju, naj greva z njima na večerjo v gostilno »A la chape lorraine« (pri lotariškem vrču) v Rue Faubourg Montmartre.

Po večerji naju je okrog devete ure zapeljal avtomobil v Rue Racine, kjer nama je bil doktor Ostojić preskrbel sobe v hotelu »des Etrangers«.

Deset dni sva kolovratila po francoski stolici. Razgovarjati sva se morala zdaj tu, zdaj tam, povsod. Vse je hotelo novic od doma, novic iz Slovenije in Hrvaške, novic iz Srbije. Dr. Zupanič je hotel vedeti, kaj je z njegovo

družino v Gribljah v Beli Krajini, gospod tajnik in vodja pisarne Jugoslovanskega odbora je izpraševal po sodniku dr. Lavrenčiču v Podgradu. Povedal sem mu, da se je oženil, in tedaj gospod Šorli skoraj ni mogel do sape, tako čudno se mu je to zdelo; dr. Gregorin se je informiral o Trstu in Gorici ter priporočal, naj pri nas ne študiramo toliko laščine, ampak angleščino, češ, da bo angleščina imela za Jugoslovane zelo velik pomen. In res, občudoval sem ga, tako gladko je govoril. Doktor de Griolli je venomer iskal gospoda Lorkovića, da bi z njim »razgovarao«.

Dr. B. Vošnjak je prišel tiste dni iz Amerike in pripovedoval sila zanimive stvari o jugoslovanskem pokretu med našimi rojaki v Ameriki. Časnikar Rudolf Trost, ki je bil tedaj urednik nekega ameriškega lista, mi je posvetil cel večer ter mi pripovedoval o vseh mogočih in nemogočih peripetijah propagande za SHS med severnoameriškimi Slovani. Naštevati mi je delavce in predavatelje, ki so delali za uedinjenje, pa tudi take, ki so širili razpoloženje proti uedinjenju. Avstrijska vlada je znala dobiti celo med Slovenci ljudi, ki so šli v Ameriko in organizirali kampanjo proti združitvi Slovencev in Hrvatov s Srbi.

A podrobnosti o tem in še marsičem bo prinesla knjiga, ki jo piše prof. S. Kranjec.

O vsem tem smo mi vedeli seveda sila malo in še kar smo vedeli, smo si tolmáčili po po svoje, nekaj slabše, največ pa boljše, kot je bilo res. Zato ni čuda, da sem si v svoj zapisnik zabeležil vse, kar mi je povedal gospod Trost in da so nekateri, ki sem jim v domovini o tem pripovedoval, kar strmeli ne samo zato, ker je šlo pri tem za uedinjenje, ampak tudi zato, ker je bila tedaj za nas vsaka, še tako neznatna novica velika novost. Razumljivo! Saj štiri dolga leta nismo pravzaprav ničesar vedeli o dejanju in nehanju naših emigrantov v tujini, ker je smel med nas le kak strogo nevtralen list iz nemške Švice; kadar pa smo dobili v roke kako številko milanskega »Corriere della Sera«, tedaj je bil praznik. Pod mizo smo si ga dajali iz roke v roko in čitali smo ga doma za zaklenjenimi vrati. Ko pa je stopila v vojno še Italija, smo morali verjeti to, kar so pisali dunajski listi in Kriegspressequartier.

Angleski regentski svet, ki nadomestuje bolnega kralja Jurija V. Od leve na desno: Canterburyški nadškof; princ Edvard Waleski (prestolonaslednik); kraljica Marija; drugi kraljev sin vojvoda Albert Yorkski; ministrski predsednik Baldwin.

Z Birdovo ekspedicijo na južni tečaj

V teku zadnjih mesecev so krenile na južni tečaj tri ekspedicije: Birdova, Wilkinsova in Jeffreyeva. Vsem trem so cilj znanstvena raziskavanja, predvsem zemljepisna in meteorološka. Med voditelji ekspedicij ima največje izkušnje in potrebno obsežno znanje Wilkins, a žal ima ravno on najmanj gnetnih sredstev na razpolago. Wilkins je namenjen z ladjo do robu antark. ledu; s pomočjo letal si ustanovi oporišče na Weddlovem morju. Poznavavci si od njegovega podjetja zaradi nezadostnih pomožnih sredstev ne obetajo bistvenega uspeha. — Najboljše je založen z vsemi pripomočki Bird. Toda strokovnjaki pravijo, da ima za tako podjetje mnogo premalo izkušenj. Bird se je poleti 1925 udeležil Mac Millanove poldrugomesečne vožnje po arktičnem morju; tedaj ladje sploh niso zapustili. Leta 1926 je poletel s Spitzbergov do točke, ki je bila po njegovem mnenju severni tečaj, nato pa takoj krenil nazaj, ne da bi kje

Hoover potuje na križarki »Maryand« po južni Ameriki, da pridobi te dežele za politiko zarazenih držav.

pristal. S Spitzbergov se je takoj s parnikom odpeljal v Ameriko. Na teh dveh potih si ni mogel nabrati zadostnih izkušenj za uspešno prodiranje po večnem ledovju. Zato je njegov uspeh kljub vsem izvrstnim pripomočkom dvomen. Tako strokovnjaki. — Svoje prvo oporišče ima Bird na Novi Zelandiji. Njegova ekspedicija šteje po zadnjih vesteh 32 mož, med temi dva znanstvenika. Eden izmed njih je mladi češkoslovaški zgodovinar in geograf dr. Václav Vojtěch, ki se udeležuje ekspedicije deloma z državno deloma z zasebno pomočjo. Star je šele 26 let in mu živita še oba roditelja. Dr. Vojtěch bo pošiljal svoja kratka poročila praški »Centropress« za Češkoslovaško, Jugoslavijo, Poljsko in Romunijo. Obširnejša poročila je monopoliziral neki praški dnevnik.

Celjanka med ljudožrci

Na Dunaju je te dni predavala o svojih doživljajih med ljudožrci južnomorskih otočij gospa Alma A. Karlin, po rodu Celjanka (nemškega pokolenja). Gospa Karlin, ki je telesno izredno šibka, je prepotovala ves Daljni vzhod in se potem dve leti mudila na Bismarkovih in Salomonovih otokih, Novi Kaledoniji in os. alih južnomorskih otočjih, kjer žive še ljudožrska plemena. To so Polinezijski, Melanezijski in Papuanci. Polinezijski so še vsi ljudožrci. Človeško pečenko pripravljajo navad-

no na tale način: V tleh izkopljejo primerno dolgo jamo, vanjo polože razbeljeno kamenje in listje, na to pa človeško žrtev, ki jo potem pokrijejo z razbeljenim kamenjem in listjem. Čez 12 ur je pečenka mehka ter jo razrežejo. Jesti pa smejo človeško meso samo moški; »kolone« pošljejo tudi sosednim poglavarjem. Zanimivo je, da se domačini na Fidžijskih otokih ne pritaknejo mesa z rokami, marveč jedo z lesnimi vilicami. — Na Novi Kaledoniji se zelo širi gobavost. Čim opazijo na kom prve znake bolezni — rdeče pege med prsti — ga siloma odpeljejo na otok gobavec in je zanj izgubljena vsaka nada, da bi še kdaj videl svojce. Nesrečnike, ki bi hoteli pobegniti s plavanjem, vračajo stražniki z dolgimi drogovi kakor strupeno žival. Na Novi Kaledoniji je tudi francoska državna ječa, kjer je mogoče videti poglavarje, ki so ob uporih morili belce in jim dali iztrgati drobovje. Podnebje je na teh otokih skrajno nezdruvo, malarija in smrtonosna črtnosečna mrlica neusmiljeno pustošita. Vsaka najmanjša ranica se ljudem ožogoi in je mnogim videti kosti. Na otoku Malaiti (Salomonovo otočje) rabijo kot denar še školjke. Zelo blagodejno je delovanje belih misijonov. Promet med otoki je nereden in je le slučajno kdaj dobili parnik. Gospa Karlinova je morala najeti priprost čoln, ki jih imajo domačini. Domačini so tudi veslali in pristali so z njo na mestu, kjer se običajno vrše ljudožrske pojedine. Ze so hoteli zgrabiti šibko belo žrtev; a gospa Karlinova se je rešila s tem, da je divjakom vrgla popra v oči in pobegnili. Na vsem potovanju se je gospa Karlinova preživljala s pisateljevanjem. — (»Reichspost.«)

Avtomobil brez koles

V Moskvi je te dni posebna inženerska komisija pregledala načrt za avtomobil brez koles. Njegov iznajditelj ga je imenoval »šagohode« — koracalo. Avtomobil se pomika na ta način, da prestavlja svoje štiri »šape« s pomočjo navadnega motorja. Komisija je priznala, da je načrt zelo originalen, a praktično neuporabljiv.

V dveh - treh vrstah

Dolžina telefonske mreže v Moskvi znaša 4350 km. Glavnih telefonskih aparatov imajo 50.850 in 13.000 postranskih.

Bombe za Miklavža. Uredništvu poljskih dnevnikov »Słowo Polskie« v Lvovu in »Kurier Codzienny« v Krakovu sta prejeli od neznanih pošiljalcev za Miklavža zavoj z bombo. Sodijo, da ima stvar politično ozadje.

20 milijonov lir je poveril raznim plemiškim družinam, katerih premoženje je upravljal — upravitelj Colombo v Milanu. Colombo, ki je 63 let star vdovec, se je seznanil z lepo mlado plesavko, zaradi katere je poveril zaupani mu denar in pobegnil v inozemstvo.

Raziskovalec Bird, ki je s svojo ekspedicijo na poti na južni tečaj, naznanja, da je došel do ledene meje.

Zločinske orgije. Pred tednom dni so našli umorjenega veleposelnika Gailava blizu mesta Botocanija na Romunskem. Iz njegovega dnevnika je razvidno, da so se v njegovi graščini vršile nezastisljive orgije. Med žrtvami razuzdane plemiške družbe se nahajajo vojaški, kmetijski fantje in šolarji. V škandalu so zapleteni člani mnogih velikaških družin.

Proti praznovanju božičnih praznikov, posebno pa proti božičnim drevescem, so uvedli veliko propagando ruski komunisti. O božiču bodo odprti muzeji, gledališča in kinematografi, da se prazniku vzame svečanost.

Vodka. Pri proračunski razpravi v osrednjem izvršilnem odboru v Moskvi je več govornikov ostro nastopilo proti prodajanju vodke. Mihael Larin je navajal, da nese vodka državi po 900 milijonov rubljev na leto; toda za vodo se porabi pol milijona ton žita, ki bi se dalo mnogo koristneje uporabiti na drug način; razen tega delavstvo propada v pijanstvu; vsako leto zapro do dva milijona oseb zaradi vodke in vodka ima na vesti do 300.000 težkih zločinov na leto.

Katastrofalen vihar v Kaspiškem morju je povzročil ogromno škodo. Na delti reke Volge je poplavljenih 30 vasi, na tisoče oseb je brez strehe. Mnoge ribiške ladje pogrešajo; številne ribogojne postaje je voda odnesla.

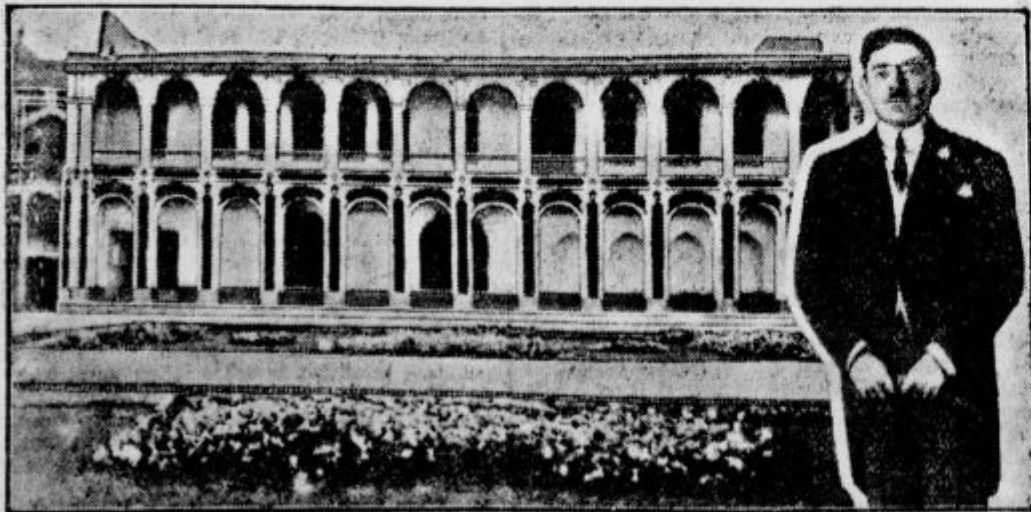
Obupne stanovanjske razmere v Nemčiji. Pri zadnjem popisu so našli v Nemčiji v občinah s 5000 prebivalci in več 5.972.225 gospodinjstev in 5.598.627 stanovanj; 373.598 gospodinjstev je brez lastnega stanovanja, vsako šesto stanovanje je obremenjeno s podnajemniki.

Brzjavni stavni stroj. V Ameriki preizkušajo nov stavni stroj, na katerem je mogoče postaviti po radiu. Stroj se imenuje »teletype setter«. En sam telegrafist more takoj postaviti svojo brzjavko po vseh ameriških tiskarnah istočasno. Pri prvih poizkusih so na stroju dosegli hitrost 60 besed v minuti, a iznajditelj Frank Gamett in telegrafist Walter Morey izjavljata, da bo mogoče doseči brzino 180 besed na minuto.

Ruska opera poje od srede novembra v Barceloni. Istočasno nastopata italijanska in nemška opera. Kljub tej nevarni konkurenci dosega ruska opera največje uspehe. Peli so doslej »Legendo o gradu Kitjožu«, »Sadak« in »Zlatega petelina« Rimsky-Korsakova. »Hovanščinov« Musorgskega in »Pikovo damo« Čajkovskega.

Lazare Bloch in gospa rianau (blochova žena), junaka novega panamskega škandala v Parizu. Izdajala sta list »Gazette du Franc« in ogoljufala razne banke in male ljudi za 100—125 milijonov gotovine. Z njunim sleparskim podjetjem je bilo v zvezi več uglednih politikov in celo aktivnih ministrov. Ministrski predsednik Poincaré je odredil najstrožjo preiskavo.

Letna palača afganistanskega kralja v Džellalabadu in kralj Aman Ullah. Prizadevanja kralja Aman Ullaha, da uvede v svoji deželi preosnove po evropskem zgledu, so povzročile v Afganistanu meščansko vojno. Kraljev letni dvorec, za katerega je bil naročil in prejel opremo iz Berlina, so nasprotniki reform zažgali.

Za duha in srce

Cerkev, država, literatura

Članek, ki ga je v novembarski številki prinesel »Hochland« kot ponatis predavanja, katero je imel znani nemški literarni teoretik Josef Nadler na zborovanju katoliških akademikov letos v Konstanzi, se nam zdi tako važen, da mora najti dostop v širše občinstvo. In to iz dveh razlogov: prinaša probleme, ki so tudi za naše katoliško kulturno življenje velpomembni, na drugi strani pa prikazuje način, kako globoko resno in odkrito motri nemški katolik svoje lastno duhovno življenje in mu skuša na podlagi stroge revizije ustvariti čim intenzivnejši vpliv na splošno duhovno življenje sodobnosti.

V koliko sta država in Cerkev duhovno oblikovalna činitelja naroda? Gotovo je, da sta tako Cerkev kakor država tekom svojega historičnega razvoja uvidevali vzgojno važnost literature in sta potom obsežnih kulturnih dogajanj seveda vsaka iz svojega središča usmerili tozadevno oblikovalno hotenje k ljudstvu. Problem vpliva države na duhovno življenje ljudstva pa se komplicira z dejstvom, da je ta ali oni narod razdeljen na različne države, kar pomeni nadvlado nacionalne norme v državi privilegiranega vladujočega naroda. Tako zmanjšati obseg naroda se pravi zmanjšati pomenski obseg njegovega jezika, literature, duhovne produkcije sploh, seveda pa tudi množico književnih odjemalcev. Možen je seveda tudi obratni slučaj, da se jezikovno literarni obseg širi na sonarode nadrejene države in se tako večja književna produkcija in seveda tudi duhovni vplivi, kar pa vsekakor zavisi od življenjske nadrejenosti dotičnega naroda napram ostalim v državi živčim narodom. Za Cerkev ta konflikt ne obstoja. Kot nadnacionalna tvorba bi v lastnem interesu morala skrbeti za ohranitev nacionalnega življenja državne manjšine; dočim se interesi ljudstva in države čisto križajo, teko interesi ljudstva in Cerkev vzporedno.

V njuni narodopolitični namerah pa morata Cerkev kakor država skrbeti za to, da so vse ljudske plasti enakomerno deležne duhovne kulture. Zlasti Cerkev se ne sme odreči svojemu literarnemu duhovnemu poslanstvu, zlasti še, ker ima po svoji socialni poziciji zdaleka globlje vzgojne možnosti kot država. Obe pa naj skrbita, da se krogotok ustvarjajočih v posrednih ljudskih plasteh ne ustavi. Skrajno zmotno pa je mnenje, da je pogoj ali pa posledica državne skupnosti izenačena duhovna usmerjenost in izenačena izobrazba. Nasprotno, čim ostrejša je ljudska substanca organizirana z ozirom na državno ali cerkveno središče, tem širšo svobodo morajo imeti posamezniki in vsem, kar se ne tiče neposredno Cerkev ali države. Grešiti zoper naradni ustroj ljudstva se pravi ogrožati obstoj celote in njenih delov.

Dalje ugotavlja avtor, da literarno duhovni odnosi ljudstev ne gredo skozi Cerkev. Brezmejna porast nacionalno-državne misli, odklon narodov od Cerkev, neznačajno vplivno hotenje katolikov v lastnih državah kakor tudi odklik Cerkev od različnih nalog, so ojačili ljudstva razdružujoče sile držav na račun ljudstva združujočih sil Cerkev. Cerkev je vesoljna pač po svetovnem obsegu, ne pa po občestvenem duhu svojih članov. Zato tudi nimamo literature, ki bi bila izraz duhovne občestvenosti katolikov. Ne gre torej za drugo, kot za duhovno-literarne naloge katolikov, ki naj v svoji lastni državi ustvarjajo resnično duhovno enoto.

Vzrok za dejstvo, da nemški katoliki niso v zadostni meri soudeleženi na duhovni zgradbi nemškega naroda, vključno temu, da si je poedini katoliški umetnik priboril in utrdil svoje stališče, vidi avtor v socialni poziciji nemških katolikov. Ta namreč večjemu razmahu duhovnih sil ni ugodna. Socialno dviganje poedincev se je polagoma more zgoštevati v družinsko tradicijo, ker je socialni dvig najčvršče vezan na duhovniški poklic in se vsled celibata s poedincem prekine ter se mora torej začeti znova v isti plasti. Problem se torej more zastaviti socialno-politično. Nič ni tako važno, kot socialno dviganje nadarjenih in izločitev duhovno izbranih družin, ki se zgolj vsled socialne pozicije še drže na duhovno učinkujočih mestih.

Ali ima katoliški umetnik vršiti idejne naloge in je etično vezan predvsem na obdelavo gotovih za katoliško miselnost važnih problemov? Kakor gotovo pesnik ni spovednik, vendar za oba velja sledeče: ničesar ni, kar bi bilo greh izpovedati in slišati, ker greh leži v predhodnem dejanju, a ne v izpovedanju in poslušanju. A to vprašanje nas bližje ne zanima. Bolj važna kot razširjenost religioznih idej v sodobni literaturi je način, s kakšno globlino in strastjo je sodobna katoliška literatura zgrabila religiozno doživetje in ga umetniško obdelavala. Katoliška legenda je v globoki iskrenosti doživela svojo renesanso, katoliška zgodovina daje snov sodobni literaturi, socialni problemi v najožjem stiku z religioznimi se vsestransko rešujejo.

Kljub vsem prizadevanjem je literatura današnjim katolikom še vedno privatna zadeva, ne pa sredstvo, orodje oblikujočega hotenja v državi in Cerkv. Katolicizem je — kulturno-politično — svetovni organizem in kot tak naj pomeni vesoljni odnos ljudstev. Ali pa je katoliška literatura nosilec katoliškega — to se pravi univerzalnega duha? Biti vključen v duhovnem občestvu, a ničesar tega včelosti, se pravi zgrešiti svoj poklic. Tako je tudi katoliška literatura, iz bojznosti, da bo premalo nacionalistična, pozabila na svoje univerzalno zvanje. In tako se je moralo zgoditi, da je nekatoliška literatura postala nositeljica svetovno ljudskih odnosov, medtem ko katoliška živi svoje ozko, okrnjeno življenje.

Nato govori avtor o posredovanju literature ljudstvu, da se mu odpre razumevanje za literarne pojave in da se dobri knjigi pribori čim več odjemalcev. Problem katoliške literature je problem njene recepcije in asimilacije. S tem bi se morale ukvarjati prosvetne organizacije, zlasti ljudske knjižnice. Njihova skrb naj je, ustvariti zanimanje tudi za literarno vrednejšo, višje stoječo knjigo. Zgrabiti se mora celi človek; to pa je možno le v izobrazbenih zajednicah (ljudska visoka šola, prosvetna organizacija). Posebno pažnjo je posvečati literarnim časopisnim prilogam, kot najvažnejšim literarnim posredovalcem in pa prevodnemu slovstvu. Tudi feuilleton katoliškega tiska je slab. Zlasti se pa zdi, da prevodna literatura postaja monopol nekaterih založb, pri katerih katoliki niso soudeleženi. In tako se bo zgodilo, da bo deset literatov odločalo o prevodni literaturi; da se katoliška ne bo upoštevala, je jasno. Nujna bi bila ustanovitev mednarodne katoliške organizacije za regulacijo prevodne literarne produkcije.

Velike važnosti je dalje izobrazba literarno šolanega naraščanja. To je osrednje vprašanje vsega literarnega obrata. Vedno bolj obvladuje z nekako akademsko sodbo akademsko izvežbani literarni poznavalec; njegovemu mnenju je prepuščena tudi mladina, kateri pa je nujno treba neskaljenega pogleda na sodobna življenjska vprašanja. Nikjer ni zmisel za sociološke naloge literarnega raziskavanja tako top in razumevanje za neposredno učinkovanje znanosti na življenjske oblike tako majhno kot v katoliškem literarni naobraženem naraščanju. Ko bo ta mladina zasedla svoja delovna mesta, se bo v šoli in časopisju uveljavila ta zgolj estetska, subjektivistična okusna smer v pojmovanju literature. Posledica tega bo, da bo ljudstvo odločalo, a zopet brez katolikov.

Globok vzrok za kulturno neveljavljanje katolikov vidi avtor tudi v dejstvu, da so interesi katoliške politike določeni izključno po materialnih nalogah in da v katoliški politiki ni močnega kulturnopolitičnega hotenja. V brigi za zgolj materialne dobrine so se pozabile duhovne dobrine. In tako se bo zgodilo, da se bo novo gledališče, nova šolsko organizatorična zgradba gradila brez katolikov. Na drugi strani pa je katoliško duhovno življenje, v kolikor se javlja umetniško publicistično in znanstveno, obrnjeno v nekonkretnost, metafiziko, spekulacijo — če že ne toliko v tema, ki se stavijo, pa po metodah, v katerih se rešujejo. Idealna srednja linija leži tam, kjer se srečujejo državopolitično udeležujoči se in duhovno ustvarjajoči, kjer si politično hotenje zagotovi najvišjih duhovnih ciljev in se duhovna vprašanja rešujejo.

šujejo tako, da so dejanskemu življenju neposredno sprejemljiva.

Končno prikazuje važnost vzhodno evropske orijentacije — namesto izključno zapadno evropske.

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Začetek ob 20.

Torek, 11. decembra: Lepa Vida. Proslava 10-letnice smrti Ivana Cankarja. Premierski abonma.

Sreda, 12. decembra: zaprto.

Četrtek, 13. decembra: Herman Celjski. Red D.

Petek, 14. decembra: Živi mrtvec. Red B.

OPERA:

Začetek ob pol 20.

Torek, 11. decembra: zaprto.

Sreda, 12. decembra: Carobna piščal. Red C.

Četrtek, 13. decembra: zaprto.

Petek, 14. decembra: Faust. Red A.

Mozartova opera: Carobna piščal se poje v ljubljanski operi v sredo, dne 12. decembra, pod taktirko ravnatelja g. Poliča v običajni zasedbi za abonente reda C.

Gospa Zinka Villan-Kunčeva, odlična članica ljubljanske opere nastopi v tekočem in prihodnjem tednu v naši operi v treh opernih delih in sicer poje v petek glavno žensko vlogo v »Faustu« v nedeljo zvečer naslovno vlogo Puccinijeve opere »Tosca« in prihodnji teden nastopi v Verdijevi »Aidii«.

Mariborsko gledališče

Torek, 11. decembra ob 20. uri: Hlapci. Kuponi. V spomin desetletnice smrti Cankarja s spre-davanjem g. dr. Sušnika.

Sreda, 12. decembra: Zaprto.

Četrtek, 13. decembra ob 20. uri: »Svejk«. Ab. A.

Kuponi. Gostovanje g. Daneša.

Petek, 14. decembra ob 15. uri: Hlapci. Dijaška predstava.

Prireditve in društvene vesti

Pevski zbor »Krakovo-Trnovo!« Drveni ob osmih pevskih vaji. Po vaji važen sestanek.

Cerkveni vestnik

Duhovne vaje za moške bodo v Domu od 15. do 19. decembra.

Naše dijaštvo

Zarjani. Drveni ob 8 v veliki dvorani Akad. doma Cankarjev večer. Sporedi: Ivan Cankar: Nedelja (iz knjige »Podobe iz sanj«), 2. Jan Plestenjak predava: Cankar kot človek in umetnik, 3. Ivan Cankar: Gospod stot-

V Kranju na glavnem trgu, nasproti župne cerkve, na najprometnejšem kraju, se odda v najem

trgovski lokal in obrtni prostori

Lokal ima moderen portal, 2 veliki izloži in ročno skladišče. Obrtni prostori merijo 8 x 10 m, 5 x 7 m, 5 x 7 m, 3 x 5 m. — Le pismene ponudbe na »Kranj 109« št. 12.144 upravi »Slovenca«.

Največja razprodaja na celem svetu zaradi svoje prvovrstne kakovosti

Lipton
čaj

Društvo Lipton Ltd, London

Zastopstvo in skladišče za Slovenijo, Hrvaško, Slavonijo, Dalmacijo, Bosno, Hercegovino in Crno goro

Nikola Stankov, Zagreb, Prilaz 75

Prodaja s skladišča ali direktno iz Londona, lažjejo se krajevni zastopniki

nik (iz knjige »Podobe iz sanj«). — Za Zarjane obvezno, gg. starešine in tovariši vljudo vabljeno! — Odbor.

Polzvedovanja

Našel se je zlat prstan. Dobi se v naši upravi.

Na Novinarskem koncertu v Unionu se je našla boljša boa iz krzna: pri predstavi »Theophilus« istotam pa ena dobra damska rokavica. Oboje se dobi v uniojski garderobi.

Rabite

Tungsram
barium-elektronke

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Torek, 11. dec. 12.30 Reproducira glasba in borzna poročila; — 17 Laha glasba; — 19 Nemščina, poučuje ga. Piskernikova; — 19.30 Kemija vsakdanjega življenja: Kisik, gorenje, predava prof. Pengov; — 20: Prenos iz filharmonične dvorane: Akademija v spomin 10letnice smrti Ivana Cankarja Radio-orkester; — 22: Poročila.

Drugi programi

Torek, 11. decembra.

Zagreb: 13.15 Reproducira glasba. — 17 Kvarter Sidak. — Praga: 16 Predavanje o kozmetičnih operacijah. — 19 Laha glasba. — 20 Hamlet. — 21 Klavir. — Varšava: 17.10 Predavanja. — 18 Komorna glasba. — 19.20 Prenos opere iz Katowic. — Katowice: 17.10 Predavanja. — 18 Komorna glasba. — 19.20 Prenos opere. — Dunaj: 11 Kvarter Silving. — 16 Koncert. — 18 Predavanja. — 21 Veseli Hans Sachs. — Nato večerni koncert. — Budapest: 16.30. — 17.50 Spomini na bitko pri Limanovi. — 19.30: Opera, nato: Ciganska godba. — Berlin: 17 Harmonij. — 15.30 Laha glasba. — 19 Predavanje o balkanskem vprašanju. — 20.50 Sodobna glasba. — 21.30 Zurnalistika. — Leipzig: 16.30 Popoldanska glasba. — 18.05 Predavanja. — 20 Berlinski humor. — 21.30 »Ikarus«. — 22 Ples. — München: 16.30 Literarno predavanje. — 19.30 Ameriški muzeji, predavanje. — 20 Orkester. — Stuttgart: 16.35 Popoldanski koncert. — 18.15 Predavanja. — 20.15 Poročila Sudermannov »Johanniseuer«. — Bern: 16 Orkester. — 16.30 Gospodinsko predavanje. — 20 Don Rasquale, opera. — Milan: 12.30 kvartet. — 16.30 Kvintet. — 20.30 Komorni koncert. — 23.23 Jazz. — Rim: 13 Trio. — 17.30 Koncert. — 18.30 Predavanja. — 20.45 Turandot, opera. — Toulouse: 21 Ruski samospevi. — 21.52 Odlomki iz Thais (Massenet). — 22.50 Dunajska plesna glasba.

Stroj za šivanje vreč

dobro ohranjen kupim. Sem odjemalec za vsako množino močnatih, otrobnatih ozir. v stroko spadajočih vreč

IVAN KURALI, valjni mlin, DOMŽALE

A 257/28

12.113

Oklic

Na predlog dedičev MARTINA AUERJA se bo vršila sodna dražba vinogradskega Auerjevega posestva z vsemi pritliklinami in premočninami dne

18. decembra 1928 ob 10 dopoldne

na licu mesta v Gaberniku pri Zgornji Polskavi.

Okraj, sodišče v Slov. Bistrici, odd. I.,

dne 6. decembra 1928.

Sir Arthur Conan Doyle:

Izgubljeni svet

(The lost world.)

Roman.

»Poklican sem bil profesorju Waldronu izraziti hvaležnost vseh tu navzočih za njegovo jako nazorno in globoko predavanje, ki smo ga kdaj poslušali. Vsebovalo je sicer nekatere točke, s katerimi ne morem soglašati, in je bila torej moja dolžnost, da sem to vedno pravočasno poudaril. Kljub temu je dobro rešil profesor Waldron svojo nalogo: podal je splošnoum-ljivo in zanimivo poročilo o svojih nazorih o tem, kar imenuje zgodovino našega planeta. Poljudna predavanja je v splošnem najlažje poslušati, a upam, da mi profesor Waldron ne zameri (tu je zvišal glas in mu ljubezno pomežiknil), če pripomnim, da so obenem neizbežno površna in tudi zmotna, v kolikor se morajo prilagoditi umevanju neizobraženega občinstva. (Zasmehovalno odobravanje.) Poljudni govorniki so v bistvu le zajedaleci. (Profesor Waldron protestira s srditimi kretnjami.) Zadostijo samo lastni ničemurnosti ali si kujejo denar iz dela, ki ga opravijo njih skromni in množici nepoznani tovariši. Najneznatnejši, v znanstveni delavnici dosežen novi podatek, skromen kamen, prispevan k zgradbi svetlišča znanosti, je neizmerno več vreden, kakor nesamostojno poljudno delo, ki lahko komurkoli krajša čas, s katerim itak ne ve kaj početi, toda ne doprinese nobene koristi. Navodem ta povsem jasna dejstva, ne da bi hotel ponižati osebne zasluge profesorja Waldrona, samo zato, da ne pozabite na pravo razmerje ter ne zamenjate navadnega cerkovnika z velikim duhovnikom. (Ta trenutek je zašepetal Waldron nekaj predsedniku, ki se je takoj napol dvignil in nekaj jako strogo pripomnil poleg stoječi steklenici z vodo.)

A dosti je o tem. (Glasno in dolgo pritrjevanje.) Dovolite, da se lotim vsekakor bolj zanimivega vprašanja. Iz katerih vzrokov moram jaz, kot pravi znanstvenik, ugovarjati točnosti predavateljevih strokovnih izjavanj? To se tiče trditve, glasmo katere so izginili povsod na zemlji nekateri zastopniki živalstva. Pripomniti moram, da ne govorim o tem vprašanju kakor ljubitelj, ali, če se tako smem izraziti, ljudski predavatelj, temveč kot raziskovalec, kateremu ne pusti znanstvena vestnost, da bi se oddaljil od nedvomnih dejstev. Zato pravim, da se mister Waldron zelo moti, če trdi, da ni več tako zvanih predzgodovinskih živali, in sicer samo zato, ker jih ni nikoli osebno videl. Te živali naj so, kakor je rekel, naši predniki. Recimo, da bi bilo tako, a so vendar, če se smem poslužiti tega izraza, naši sodobni predniki, ki še vedno živijo z vsemi svojimi zoprnimi in grozovitimi lastnostmi. Še več: lahko jih tudi najdemo, če bo imel kdo zadosti poguma, podietnosti in vztrajnosti, da poišče njih skrilavišče. Stvari, o katerih mislimo, da so obstojali edino v jurski dobi, poostati, ki bi lahko pogoltnile največje in najbolj divje sodobne sesalce, hodijo še danes po svetu. (Medklci: »Bedarija! Dokazati morate to! Odkod pa to veste! In je vprašanje!) Odkod jaz to vem, me vprašujete? Vem to, ker sem videl nekatere od njih z lastnimi očmi. (Ploskanje! Rjove-nje in medklci: »Lažnivec!«) Jaz da sem lažnivec? (Glasno in hrupno pritrjevanje.) Zdelo se mi je, da mi nekdo očita laž. Prosim, gospoda, ki me imenuje lažnika, naj se potruji vstati, da ga lahko vidim! (Nekak glas: »Tukaj je, sir!« in skupina dijakov dviga v zrak nedolžnega, drobnega človeka z očali, ki se besno otepa z vsemi štirimi.) Vi ste se mi upali reči, da lažem? (Ne, ne, sir! upije obdolženec in izgine kakor gasperček na odr.)

Če se upa kdorkoli izmed navzočih v dvorani dvomiti o resničnosti mojih navedb, veselilo me bo, povabiti ga na kratek pomenek po koncu predavanja! (»Lažnik!«) Kdo je to rekel? (Zopet dviga množica v

zrak nekega pohlevnega človeka, ki se zaman divje upira.) Čakajte, da vam le pridem do živega. (Petje v zboru: »Le pridi, le pridi, sem sama doma.« je prekinilo za nekaj časa ta pogačanje, medtem ko je predsednik vsal in krilil z rokami po zraku, kakor da bi vodil pevce. Profesor, ves žareč, z napihnjenimi nozdrvmi in našopirjeno brado, je popolnoma zbesnel.) Vsi, ki so odkrili kaj velikega so srečali isto nejevernost, ki je vedno značilna za nedvomno bedasto pokolenje. Če vam razodevajo velike resnice, imate premalo razuma in domišljije, da bi jim bili kos. Vi ste zmogni le blatiiti ljudi, ki tvegajo življenje, da znanosti odprejo nove razglede. Vi le preganate preroke! Galilej, Darwin in jaz... (Dolgotrajno ploskanje in splošna zmešnjava.)

Vse te na hitro načerkane beležke niso v stanu podati vsaj približno sliko nepopisnega divjanja, katero je zavladalo potem po dvorani. Dvignilo se je tako grozovito razburjenje, da so smatrale nekatere gospe za najboljšo, da takoj pobegnejo. Še resni in dostojanstveni stari gospodje so pobesneli prav tako kakor študentovska mladina. Videl sem, kako so se dvigali močje z belimi bradami in žugali s pestmi trdovratnemu profesorju. Vsa velikanska množica je razgrala, kakor da bi vrela v kotlu. Profesor je naredil korak naprej in dvignil roke. Videti je bil tako ponosen, privlačen in moški, da se je pod vtisom njegove mogočne postave in oblastnih oči polagoma polegel ves vrisk in ropot. Hotel je menda zadnjič nekaj povedati. Vse je utihnilo, da ga poslušajo.

»Ne bojte se, da vam vzamem preveč časa,« je rekel, »saj se to ne izplača. Resnica ostane vedno resnica, in na tem nič ne izpremeni kričanje tolpe bedastih mladeničev ter žal, moram dodati, prav tako bedastih priletlih gospodov. Izjavljam, da sem znanosti odprl nove vidike. Vi mi ne verjamete. (Ploskanje.) Ponujam vam torej dokaze. Določite, prosim, enega ali več izmed vas, da preizkusijo kot vaši zastopniki moje trditve!«

»Ljudska knjižnica iz založništva Jugoslovanske knjižarne v Ljubljani: 24. zvezek: A. Marš, HANKA LAŽIŠKO-STRIŠKA povest. Din 22. vez. Din 30. — 25. zvezek: HOGARD, HOI CESARIA MONTEZUME. Din 32. vez. Din 42. — 26. zvezek: LORZUN, STORZELK IN NIEGOVO BURKASTO ŽIVLJENJE. Din 14. vez. Din 22. — 27. zvezek: Pregelj, OTROCI SOLNCA. Din 24. vez. Din 32. — 28. zvezek: Haggard, KLEOPATRA. Din 28. Din 40.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 150 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglaševanje strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din.

Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Ček račun Ljubljana 10.349, Tel št. 23-28.

Službe iščejo

Šofer

mlad, priden, pošten, išče službo. Ponudbe pošlji na upravo Slovenca pod »Poklicni šofer 8«.

Prodajalka

izveščana, poštena in zanesljiva - želi prenesti službo s 15. januarjem. - Cenjene ponudbe upravi Slovenca pod »Zanesljiva prodajalka« št. 12.107.

Kmečko dekle

18 let staro, ki zna šivati, išče mesta kot pomoč gospodinj. Naslov v upr. Slov. pod št. 12.103.

Bivši orožnik

želi nastopiti kako primerno službo, najraje kot potnik; lahko položi kavicijo. Cenj. ponudbe pod »Poštenost« upravi Slov.

Službodobe

Trgovskega učenca

sprejem takoj v trgovino z mešanim blagom. - Klun Janko, Prevalje.

Blagajničarko

energično starejšo, sprejememo. One s kavicijo in ki so služile v elektrotehnični stroki, imajo prednost. - Ponudbe pod »Blagajna« upravi Slov.

Strojnika

sprejem k parni žagi, večje tudi elektrike. Nastop takoj. Vprašati v upr. Slov. pod št. 12.120.

Gospodično

k otrokom

ki zna nemško, ročna dela in nekoliko šivati, marljivo, zanesljivo in solidno, sprejem. - Ponudbe z označbo plače na Danico Vranešič, Sunja, Hrv.

Vešč prevajalec

v slovenščino dobi stalno službo. Imeti mora precej poznavanja svetovne literature ter mora obvladati vsaj francoščino, angleščino, nemščino in ruščino. Oglasi na upravo »Slovenca« pod »Dobra služba«.

Iščem pomočnika

za tovarno sodavice in pokalic, ki ima spridevalo usposobljenosti in govori srbo-hrvatski. Ne sme biti nad 25 let star, biti mora samski in po možnosti znati voziti avto. - Ponudbe z zahtevo plače za zimsko in letno sezono posebej na naslov: Lazar Oljaca, Bos. Novi Stanov, in hrana prosta.

Denar

S 60.000 družabnika iščem takoj za dobičkanosno trgovino. Ponudbe na upravo Slovenca pod »Resnost«.

Stanovanja

Soba in kuhinja se odda s 1. januarjem. Selo 82, Moste.

Stanovanje

2 sobi in kuhinja, za 350 Din mesečno oddam s 15. decembrom. - Naslov v upravi št. 12.102.

Vnajem

Iščem lokal

primeren za pisarno na prometnem prostoru v Mariboru proti takojšnjemu prevzemu ali pozneje. Ponudbe pod »1900« na podružnico »Slovenca« v Celju.

Poizvedbe

Zgubil se je

mlad volčjak; sliši na ime »Bega«. Vrne naj se proti nadgradi Slomškova ulica 19, Ljubljana.

Zgubil se je

od justice do Dalmatinske ulice rdeč ček. Najditej naj ga odda proti nadgradi upravi »Slovenca«.

Objave

Svarilo!

Podpisano društvo opozarja, da Lončar Ivan ali kdo drugi ni upravičen prodajati čaj, milo in drugo pod pretezo »V prid slepim«. - Prosimo, da se morebitni slučajji javijo nam in policiji. - Podporno društvo slepih.

Porestva

Krasno posestvo

dobičkanosno, v najlepšem kraju Savinjske doline, se radi smrti prodaja za 275.000 Din. Ponudbe pod »Savinja« na podružnico »Slovenca« v Celju.

Kupimo

Srne, zajce

in drugo divjačino kupuje vsako množico po najvišjih cenah veleposredarja Slamič, Ljubljana, Gosposvetska cesta.

Erestov les

Kupim la hrestove, jesenove, orehove in akacijeve hlode, plohe ali deske. Ponudbe na upravo pod »Brestovina«.

Glasba

Igralci harmonik,

pozor! Prodajam novo petvrstno ročno harmoniko, E. A. D. G. C. prvovrsten Lubasov izdelek. Cena 3500 Din. - Za poklicne igralce jako ugodna prilika! - Naslov: I. Šibal, Jesenice, Gorenjsko.

Radio

Prodajam radio

nov, dvocevni, z zvočnikom in vsemi pritliklami za 1500 Din. - Naslov v upravi Slov. št. 12.070.

Prodajmo

Apnena jajca

prodaja, dokler seže zaloga, po Din 1.30 komad, od zaloge v Poljčanah - Eksport, družba Matheis, Suppanz in drug, Maribor, Cvetlična ulica št. 18. - Najmanjša množina, ki se razpošilja, je en zaboj s 1440 kom. Razpošilja se blago po povzetju ali pa proti predplačilu računске vrednosti.

Koks

suh, 80 Din (100 kg) vedno na zalogi. - Mestna plinarna.

Pletilni stroj

60/8 dobro ohranjen, se prodaja. - Babnik, Zgornja Šiška 42.

STOJ

Perje

vsako množico, čiščeno, neizčiščeno, nečehano - kokošje, purje, račje in gosje. - Prodaja tvrdka E. Vajda, Čakovec, Medimurje.

Mlete šote

nekaj voz, za izolacijo, se poceni prodaja. Naslov pove uprava lista pod št. 12.024.

Prodajam hišo

z vrtom, pripravno za veleobrat. Cena po dogovoru. - Dravšč št. 3 pri Ljubljani.

Kolo

malo rabljeno, prodajam. - Naslov v upravi Slovenca pod št. 12.105.

Prodajam hišo

ki je pripravna za vsako obrt z vrtom in nekaj zemlje v bližini Ljubljane. Prodajam tudi posamezno. Poizve se Spod. Gameljne št. 3.

Hrastova spalnica

nova, napredaj. - Naslov v upravi Slov. št. 12.101.

2 omari in 2 postelji

v dobrem stanju, zaradi selitve napredaj. Naslov v upravi Slovenca pod št. 12.129.

OGLJA

240 meterskih stotov - prodaja S. Koželnik, Šostanj (Slov.), žel. postaja.

al- za dežnike, predstavlja k peč-m posode za premo, kurilne garniture, dimne cevi in dimna kolena, železne peči in številni najceneje pri

Fr. S upica, Železnica Ljubljana, Gosposvetska c.

Obrt

Obrt izvoška

se prodaja v Ljubljani z inventarjem vred, Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 12.128.

V Mariboru!

je najugodnejši nakup galanterije, drobnarij, parfumerije, papirja, čevlji, potrebnosti, pletenin, motova, vrvarskih izdelkov, baterij itd., na drobno in na debelo - pri Drago Rosina, Vetrinjska ulica 26.

Slike za legitimacije

izdeluje najhitreje fotograf Hugon Hibber, Ljubljana. Sv. Petra cesta 25.

Puhasto perje

kg 38 Din razpošiljam po povzetju najmanj 5 kg izkoristite priliko. - dokler zaloga traja imam tudi bebi puh kg 300 Din L. Brozović, kem čistimo perja, Zagreb, Illica 82.

Patent divani

v modernih vzorcih pliša, otomane od 550-850 Din priznani najsolidnejše kupite pri Rudolfu Sever, tapetništvo, Marijin trg 2.

Kleparska delavnica

nad 20 let obstoječa, se odda zaradi bolezni. Naslov v upravi št. 12.110.

Moški boks čevlji

po 180 Din pri JANKO KOS, »Stan in dom« - Ljubljana.

Novosti!

Dveletno jamstvo!

ZA BOŽIČ

samo 150 Din

patentno polnilno pero Everdry s takoj sušilnim črnilom. Dopisnica zadostuje na zastopnika: G. Benedika, Bled. Pošlje po povzetju!

Razno

Tračnice

Daqoneta

za poljsko železnico:

4 km tračnice 7 kg/m, 20 vozičkov (kiparji) po 3/4 m³, 10 plateau-vozičkov takoj napredaj pri B. h. Gradjevo d. d. Trebinja (Hercegovina).

Oglas

Iščemo strojnika

k motorju

ki je deloval že več let na parnih žagah. Reflektantje naj dopošljejo svoje ponudbe s potgi in in spridevali na podpisano tvrdko. - Službeno mesto se nastopi lahko takoj. - Trgovsko industrijsko podjetje.

Tvrdka A. VOLK

Ljubljana, Resnava cesta 2. nudi natecenle vse vrste nšenično moko in druge mlevske izdelke. - **Zahteva se cenik**

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah.

CERNE, juvelir, Ljubljana, Wolfova ulica št. 3.

Iščemo

št. 1. gjerja

ki je več v bakrenih rudnikih ter onih živega srebra. Nastop takoj. - Ponudbe s prepisi sprideval na rudarsko za drugo »Mračaj«, Sarajevo.

KUHANO MASLO

na veliko in malo, rozine, moko in vso špecerijo za Božić kupiš najbolje pri tvrdki Iv. Kralj, Ljubljana, Stari trg 30.

Sr. že na fine š., nor. večko

ribje o je

iz ekarne dr. G. Piccolija v Ljubljani se pr porča bled m. slabotni m osebam

ki krepi in zdravi želodec

Zahvala

Za mnogoštevilne izraze iskrenega sočutja povodom smrti našega nepozabnega očeta, starega očeta in tasta, gospoda

Ivana Šušteršiča

za poklonjeno cvetje in vence ter za nad vse mnogobrojno čaščeče spremstvo na njegovi zadnji poti, se vsem prav priščno zahvaljujemo.

Posebej nas veže dolžnost zahvaliti se zastopnikom raznih društev in korporacij, načelstvu in vsem članom Zadruga izvoščkov za ljubeznivo pozornost in za polnoštevilno udeležbo pri pogrebu ter pevskemu zboru Krakovo-Trnovo za prelepi, tolažbe polni žalostinki.

V Ljubljani, dne 11. novembra 1928.

Zalujoči ostali.

Vse vrste koledarjev

od najpreprostejše do najfinejše izdelave za vse stroke

v slovenskem in srbsko-hrvaškem jeziku (v latinici in cirilici) in tudi nemški se dobijo pri

Novi založbi R. Z. Z. O. L. Ljubljana

Zahtevajte ponudbe!

Rusko-švedske galoše in snežni čevlji

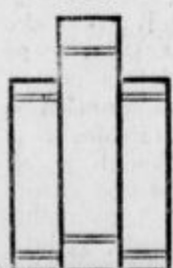
'TRAPEZ'

so nenadkriljivi

Pridobivate novih naročnikov!

POH - PERJE R. MIKLAUČ LJUBLJANA

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIŽICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

ES

Naša senzacija prihodnjega tedna

129

Vse vrste po raznih cenah znamke:

„North British“
„Wimpassing“
Original Tretorn

HUMANIK

Ljubljana, Dunajska cesta 1a, „PETOVIA“
Maribor, Gosposvetska ulica 17
Celje, Aleksandrova cesta 1
Ptuj, Slovenski trg, „PETOVIA“.

Žagovodja

se išče za večjo žago v Sloveniji, ki bi bil obenem tudi lesni manipulant. Znati mora vsa opravila v rezanju trdega lesa. Nastop takoj. Plača po dogovoru. Nemščine večti imajo prednost. - Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Delaven in pošten 12.095«.

Zahvala

Ob priliki prerane smrti mojega nepozabnega brata, gospoda

Antona Novak

duhovnega svetnika, dekana in mestnega župnika v Gornjem gradu

mi je dolžnost zahvaliti se vsem, ki so mu v težkih urah s tolažilnimi obiski lajšali njegovo noizmerno bol. Posebno se zahvaljujem preč. gg. duhovnikom, posebej še preč. g. kanoniku R. Janežiču za vodstvo pogreba, g. župniku A. Požaru za krasen govor, g. prof. A. Piršu, g. župniku P. Grilcu in gg. župnikom iz sosedne Kranjske, ki so tako daleč prihiteli spremit mojega brata k večnemu počitku. - Končno se zahvaljujem vsem znanec in sorodnikom, vsem darovalcem cvetja, pevcem za krasne žalostinke, ognjeasem in vsem, ki so spremljali rajnega na zadnji poti, Bog plačaj!

Zalujoča sestra Alojzija Novak.